

5

Berättelse från Finlands delegation i Europarådet

1

Om verksamheten i den parlamentariska församlingen 2015

0

2

Ugeesequ
ksecuritymedia
mitteegovernn
UgeesequalityUK
securitymediat
mitteegovernn
terrorismpoliticalattacksecuritymediat
fearstatelegalcommittee
governn
Ugeesequ
securitym
mitteego
ugees

BERÄTTELSE FRÅN FINLANDS DELEGATION I EUROPARÅDET

om verksamheten i den parlamentariska församlingen 2015

Parlamentariska församlingens session i Strasbourg 2015

första delsessionen	26 - 30.1.2015
andra delsessionen	20 - 24.4.2015
tredje delsessionen	22 - 26.6.2015
fjärde delsessionen	28.9 - 2.10.2015

Ständiga utskottets sammanträden

Paris	6.3.2015
Sarajevo	22.5.2015
Sofia	27.11.2015

Grafisk formgivning av omslaget: EDITA

Omslagsfoto: Antti Vehmas

ISSN 0788-0073

EDITA PRIMA OY, HELSINGFORS 2016

Finlands delegation i Europarådet

TILL RIKSDAGEN

I enlighet med 4 § i lagen den 28 april 1989 om Finlands delegation i Europarådet överlämnar Finlands delegation i Europarådet vördsamt till riksdagen sin berättelse om den parlamentariska församlingens verksamhet under sessionen 2015.

Helsingfors den 15 februari 2016

På delegationens vägnar:

Maria Guzenina

Gunilla Carlander

Innehåll

1	Sammanfattning	7
2	Den finländska delegationens egen verksamhet	10
3	De mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatsprincipen ..	12
	3.1 Försvaret av människorättsmekanismen	12
	3.2 Nya hot och utmaningar i fråga om rättsstaten.....	14
	3.3 Åtgärder mot terrorism	16
	3.4 Yttrandefriheten	17
	3.5 Flyktingkrisen	18
	3.6 Jämlikhet	20
	3.7 Barn och välbefinnande.....	22
	3.8 Idrott och kultur.....	23
4	Uppföljning av medlemsåtagandena.....	25
	4.1 Allmänt.....	25
	4.2 Azerbajdzjan	25
	4.3 Monaco	27
	4.4 Montenegro.....	27
	4.5 Turkiet.....	27
	4.6 Ukraina	29
	4.7 Ungern.....	30
	4.8 Ryssland.....	31
5	Demokratipartnerskapsländer	32
	5.1 Marocko	32
	5.2 Kirgizistan	32
	5.3 Övriga länder i Medelhavsområdet.....	33
6	Församlingens yttre förbindelser	35
	6.1 Vitryssland.....	35
	6.2 Internationella organisationer	36

Bilagor:

1	Finlands delegation i Europarådet.....	38
2	Medlemskap i utskott.....	40
3	Förteckning över församlingens beslut år 2015	44
	3.1 Resolutioner.....	44
	3.2 Rekommendationer	46
	3.3 Yttranden.....	46
4	Europarådets parlamentariska församlings gästtalare år 2015	47
5	Europarådets medlemsstater	48

Sammanfattning

Agendan för Europarådets parlamentariska församling präglades under 2015 av debatterna om terrorism, flyktingkrisen och Ukrainakrisen. Samhällsutvecklingen och samhällsproblem har lett till att rättsstatsprincipen och Europarådets värden och principer utmanas också i etablerade demokratier. De här utmaningarna debatterades under året flitigt i församlingen.

Församlingen fördömde i januari 2015 terrorattacken mot den franska tidningen Charlie Hebdo. Dådet ansågs vara ett angrepp mot media och journalister och samtidigt mot det demokratiska samhället i stort. Församlingen har i flera rapporter om mediefriheten understrukit att ett demokratiskt samhälle förutsätter fri och opartisk media samt oberoende och ansvars-kännande journalister. Kritiska och provokativa åsikter utgör en väsentlig del av yttrandefriheten, men samtidigt måste man ta hänsyn till de begränsningar av yttrandefriheten som tas upp i Europeiska människorättskonventionen. Rapporterna har också tagit upp transparensen i medieägandet och mediernas etiska ansvar och andra ansvarsfrågor.

Hotet från terrorismen och terrorismens olika uttrycksformer har behandlas på en allmän nivå. Europarådet deltar i det internationella samarbetet mot terrorism särskilt genom att utveckla rättsnormerna och lyfta fram de utmaningar för de mänskliga rättigheterna som åtgärderna mot terrorism kan vara förknippade med. Församlingen har i anslutning till det påpekat att åtgärderna för att garantera den inre säkerheten inte får kränka de mänskliga rättigheterna. Församlingen uppmanade denna uppmaning i sitt yttrande till ministerkommittén om utkastet till tilläggsprotokoll till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism. Det krävs likaså kraftigare insatser för att bekämpa cyberterrorism och storskaliga webbattacker. Europarådets grundläggande värderingar måste dock alltid respekteras. Vidare har församlingen uppmanat medlemsländerna att stärka vittnesskyddet i samband med kampen

mot terrorism och organiserad brottslighet.

Församlingen stöder Europarådet i dess kärnuppgift, dvs. att säkerställa och utveckla demokratin, rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna så som de fastställts i de centrala konventionerna. I det syftet följer församlingen systematiskt hur Europeiska människorättsdomstolens (Europadomstolen) domar verkställs i medlemsländerna. För att underlätta det arbetet har juridiska utskottet bildat ett underutskott. Årets rapporter fäster uppmärksamhet vid upprepade kränkningar av de mänskliga rättigheterna i ett flertal medlemsländer. Församlingen uppmanade ministerkommittén att med alla tillgängliga medel förbättra och påskynda verkställigheten av Europadomstolens domar och vidta kraftfullare åtgärder i de fall där en medlemsstat upprepat underlåter att verkställa ett avgörande. Situationen är särskilt oroväckande i Bulgarien, Grekland, Italien, Polen, Rumänien, Ryssland, Turkiet, Ukraina och Ungern.

Den tekniska utvecklingen har vid sidan av dess positiva sidor fört med sig nya sårbarheter i samhällsfunktionerna och i vårt rättssystem. Edward Snowdens avslöjanden har visat att den ökande massövervakningen hotar rättsstatsprincipen, trots att övervakningen har tämligen liten effekt i att bekämpa terrorism. Församlingen har betonat att den har förståelse för medlemsländernas oro för invånarnas säkerhet, men att säkerhetsåtgärderna måste gå i linje med människorättsåtagandena. Andra aktuella frågor under året var visselblåsarnas betydelse för tryggheten av god förvaltning, privatliv och yttrandefrihet och för kampen mot korruption. Vidare har missbruket av häktning och hotet mot legalitetsprincipen i vissa medlemsländer väckt debatt i församlingen.

Flyktingkrisen var ett av de mest omdebatterade temana under året, även om båtflyktingarna och läget i Syrien har varit uppe på församlingens agenda i årat. Ämnet har blivit mer aktuellt nu när det kommit asylsökande i stora skaror till Eu-

ropa. Församlingen påminner om att medlemsländerna är skyldiga att hjälpa nödlidande och se till att alla bemöts humant. I stället för att stänga gränserna bör vi försöka hitta nya sätt att stödja laglig invandring och satsa på samarbete med EU:s grannländer för att få kontroll över flyktingströmmarna. Flyktingarnas mänskliga rättigheter måste tillgodoses under alla omständigheter. Församlingen har kritiserat Dublinsystemet för att vissa EU-länder får bära ansvaret för handläggningen av ansökningarna och därmed får svåra och orättvisa villkor. Systemet är också så trögt och dyrt att det finns risk för att de mänskliga rättigheterna kränks. EU uppmanas därför främja en konsekvent invandringspolitik där en dialog med transitländerna och respekt för Europarådets grundläggande värderingar integreras i gränskontroll och säkerhet. Integrationsproblemen aktualiserades i en rapport om invandrare från Kina.

Det ekonomiska läget i Europa är fortsatt svagt, även om tillväxtutsikterna förbättrats i en del medlemsländer. Sparåtgärderna till följd av de ekonomiska svårigheterna har lett till att det inte finns lika möjligheter för alla på samma sätt som tidigare och att de finansiella medlen till organ som främjar sociala program och likabehandling har minskat. Situationen har förvärrats i synnerhet för de mest utsatta. Den allt sämre allmänna atmosfären visar sig också i människornas attityder: exempelvis har hatpropaganda och intolerans ökat. Läget förvärras av bristen på resurser. Församlingen påminner därför i sina ställningstaganden om att parlamenten trots de svåra besluten i ekonomiska frågor bör gå i täten för de mänskliga rättigheterna, främja jämlikhet och bekämpa diskriminering.

En av det europeiska samhällets styrkor är att det byggts upp utifrån vissa grundläggande värderingar, social solidaritet, politisk frihet och mänskliga värden. Globaliseringen, den tekniska utvecklingen och förändringarna i åldersstrukturen ställer den europeiska sociala modellen inför nya utmaningar. Under året granskades situationen bland annat i fråga om strejkrätten, barnets rättigheter, rätten till vård och studeranderörligheten. Det finländska socialväsendets praxis utgjorde ett av exemplen i en rapport med allmänna rekommendationer till medlemsländerna i fråga om omhändertagande av barn. Istanbulkonventionen om bekämpning av våld mot kvinnor

trädde i kraft i Finland den 1 augusti 2015. Finlands delegation i Europarådet hade förutsett en snabb ratificering av konventionen och beslutade i slutet av året följa verkställigheten av konventionen i Finland. Församlingen har också betonat idrottens och kulturens betydelse för de sociala rättigheterna.

Bevakningen av hur medlemsländerna uppfyller sina åtaganden utgör ett väsentligt element i församlingens arbete. Nio medlemsländer är fortfarande föremål för särskild bevakning och det förekommer allvarliga strukturella problem i dem alla. I den årliga rapporten räknar församlingen upp de mest graverande fallen och de nödvändiga reformerna. I landrapporten för Azerbajdzjan uttrycker församlingen sin oro över det försämrade människorättsläget och uppmanar landet slopa inskränkningarna av yttrandefriheten och mötesfriheten, frige politiska fångar och säkerställa rättsväsendets oavhängighet. Situationen i Nagorno-Karabach måste få en fredlig lösning och Europadomstolens beslut sättas i kraft. Församlingen övervakade också landets parlamentsval i november. Valet förflöt smidigt, vilket rönne uppskattning, men till rapporten fogades två avvikande meningar där det konstaterades att valförrättningen inte kan bedömas utan att man samtidigt beaktar det svåra människorättsläget.

Församlingen har entydigt fördömt Rysslands agerande i anknytning till Ukrainaregionens integritet, annekteringen av Krim till Ryssland och krigshandlingarna i östra Ukraina. I rapporterna för 2015 behandlas krisens följder i fråga om flyktingar och det humanitära läget. I och med att Ukrainakrisen fortsatte beslutade församlingen förlänga frysningen av den ryska delegationens rösträtt, vilket ledde till att delegationen beslutade att inte delta i församlingens verksamhet under året. I februari 2016 har det gått 20 år sedan Ryssland anslöt sig till Europarådet.

Turkiet blir 2016 det sjätte stora finansierande landet vid sidan av Ryssland, Frankrike, Tyskland, Storbritannien och Italien. Antalet medlemmar i Turkiets delegation ökar från 12 till 18 och landet får starkare representation i församlingens utskott.

Församlingen höll under 2015 fyra sessioner, medan ständiga utskottet (presidiet och delegationernas ordförande) sammanträdde tre gånger. Under året behandlade församlingen 83 rappor-

ter och antog 57 resolutioner, 23 rekommendationer till ministerkommittén och tre yttranden om konventionstexter. Vid sessionerna hölls 38 712 omröstningar. Församlingens åtta utskott sammanträdde i genomsnitt åtta gånger; det sammanlagda antalet utskottsmöten var 57.

Europarådets budget för 2015 uppgick till totalt 306 miljoner euro (326 miljoner euro 2016). Ökningen beror på att Turkiets medlemsavgift höjts. Europarådets officiella språk är fortsatt engelska och franska, medan arbetspråken från och med 2016 även omfattar tyska, italienska, ryska och turkiska. Läs mer om församlingen på assembly.coe.int.

Den finländska delegationens egen verksamhet

Den finländska delegation som utnämndes i början av valperioden 2011–2014 deltog i enlighet med den överenskomna arbetsfördelningen i församlingens sessioner i januari och april 2015 under ledning av ordförande *Maria Guzenina* (sd).

Delegationens sammansättning och representation i församlingens utskott återfinns i bilagorna 1 och 2. *Guzenina* var under året församlingens vice president och vice ordförande i politiska utskottet. *Anne-Mari Virolainen* (saml) var fram till riksdagsvalet vice ordförande i migrationsutskottet.

Före januarsessionen diskuterade delegationen Rysslands ställning i Europarådets parlamentariska församling och andra aktuella frågor med talman Eero Heinäluoma, utrikesminister Erkki Tuomioja och ordföranden i riksdagens utrikesutskott Timo Soini. Frågan om Rysslands deltagande i församlingens arbete aktualiserades på nytt vid sessionen (se kap. 4.6 och 4.8). Delegationen träffade också Ukrainas ambassadör Andrij Olefirov i december och före sessionen i januari.

Delegationen slutförde i februari valet av tre kandidater till posten som Finlands representant i Europarådets kommitté mot tortyr (CPT). Enligt konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning ska CPT granska behandlingen av frihetsberövade personer. Kommitténs inspektioner och dess rekommendationer till skydd för frihetsberövade syftar till att förebygga problem. Medlemmarna i kommittén förväntas ha hög moral och kompetens eller yrkeserfarenhet i människorättsfrågor. De ska vara oberoende och opartiska. Kommittémedlemmarna utses för en mandatperiod på fyra år.

För att öka transparensen har Europarådet rekommenderat att kandidaterna sållas fram genom ett offentligt förfarande som är öppet för såväl kvinnliga som manliga sökande på samma villkor. Stadgarna säger inte hur de nationella delegationerna ska utse sina tre kandidater, men i öppenhetens namn har de i Finland sedan 2011

utsetts genom ett öppet ansökningsförfarande. Annonser publicerades i Helsingin Sanomat, Hufvudstadsbladet, Officiella tidningen och rekryteringstjänsten Heli den 1 november 2014. Posten söktes av 48 personer (23 män, 25 kvinnor) inom utsatt tid. Delegationen kallade fem kandidater till intervju. Efter intervjuerna gav delegationen församlingen en lista med tre kandidater i preferensordning. Församlingens juridiska utskott intervjuade kandidaterna och lämnade en rangordnad kandidatförteckning till församlingens presidium, som vidarebefordrade den till ministerkommittén. Ministerkommittén fattade i juli 2015 det slutliga beslutet om Finlands representant och följde delegationens ursprungliga förslag. Jari Pirjola fortsätter som Finlands representant. Pirjolas andra fyraårsperiod började den 20 december 2015.

Parlamentariska församlingen utnämnde vid aprilsessionen Pauliine Koskelo till domare i Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen). Företrädaren Päivi Hirveläs mandattid löpte ut den 31 december 2015. Europadomstolen har lika många domare som antalet stater som undertecknat Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna (Europakonventionen), alltså totalt 47. Församlingen väljer en av de tre domare som föreslagits av varje lands regering. Mandattiden är nio år och domarna kan inte omväljas.

Delegationen svarade i början av året och på nytt i oktober 2015 på församlingens begäran om extra finansiering för församlingens kampanjer som ska främja genomförandet av Lanzarotekonventionen och Istanbulkonventionen i medlemsländerna. Konventionerna gäller skydd för barn mot sexuellt utnyttjande respektive bekämpning av våld mot kvinnor. I svaren konstaterade delegationen att den inte kan ge något direkt stöd till kampanjerna, men att den uppmanat Finlands utrikesministerium att beakta begäran om stöd. Finland hör till Europarådets största bidragsgivare.

vare när det gäller frivillig finansiering. Tidigare var vi den fjärde största bidragsgivaren och 2014 den sjätte största. Stödet har konsekvent riktats till Finlands långvariga och traditionella människorättsprioriteringar i Europarådet: verkställandet av Europadomstolens domar, kvinnors och flickors rättigheter, romers och särskilt romska kvinnors ställning samt diskrimineringsfrågor (t.ex. bekämpning av diskriminering av och våld mot sexuella minoriteter).

I april hölls riksdagsval och den nya delegationen konstituerade sig den 10 juni 2015. *Maria Guzenina* (sd) fortsätter som ordförande i delegationen. Hon valdes till vice ordförande i församlingens politiska utskott. *Sirkka-Liisa Anttila* (cent) är vice ordförande i delegationen. Båda ingår i församlingens granskningsutskott. De övriga medlemmarna är *Anne Kalmari* (cent), *Tom Packalén* (saf) och *Jaana Pelkonen* (saml). Suppleanter är *Petri Honkonen* (cent), *Anne Louheläinen* (saf), *Susanna Huovinen* (sd), *Sinube Wallinbeimo* (saml) och *Olli-Poika Parviainen* (gröna). Medlemskapen i utskottet återges i bilaga 2.

Församlingens president beviljade i september den föregående delegationens medlemmar *Antti Kaikkonen* (cent) och *Kimmo Sasi* (kok) hedersmedlemskap i församlingen som tack för deras långvariga och förtjänstfulla arbete. Församlingens ordförande Anne Brasseur överlämnade diplomaten till *Kimmo Sasi* (saml) vid en tillställning i Strasbourg i oktober.

I september ordnade delegationen i samråd med Finlands delegation i OSSE en hearing med representanter för utrikesministeriets politiska avdelning. Politiska avdelningen representerades av biträdande chef Timo Kantola, enhetschef Terhi Hakala, ledaren för östavdelningens team Ukraina och EU:s östliga partnerskap Outi Saarikoski, ansvarig tjänsteman (OSSE) Hanna-Leena Korteniemi och ambassadråd Merja Lahtinen. Hearingen behandlade Ryssland, Ukraina, Vitryssland och flyktingsituationen i Europa.

Europarådets generalsekreterare Thorbjørn Jagland besökte Finland den 17 september. Jagland träffade president Sauli Niinistö, riksdagens talman Maria Lohela, utrikesminister Timo Soini samt ordförande *Guzenina* och andra medlemmar i Finlands delegation i Europarådet.

Några dagar före presidentvalet i Vitryssland informerade Utrikespolitiska institutets experter

Arkady Mosches och András Rácz medlemmarna i de finländska delegationerna i Europarådet och OSSE om läget i Vitryssland. Europarådets och OSSE:s parlamentariska församlingar sände valövervakare till valet den 11 oktober 2015.

Beredningen av de rapporter som tas fram i den parlamentariska församlingens utskott omfattar ofta också undersökningsuppdrag (fact-finding mission) i medlemsländerna. Den 4–5 november besökte jämställdhetsutskottets rapportör Maria Edera Spadoni Finland för att studera statistiken kring våld mot kvinnor. Under ett riksdagsbesök gav företrädare för ministerierna, polisen, forskarkåren och frivilligorganisationerna rapportören en bred överblick över Finlands praxis i frågan. Spadoni träffade också delegationsmedlemmarna *Anne Kalmari* (cent) och *Jaana Pelkonen* (saml). Finland tillträdde Istanbulkonventionen om bekämpning av våld mot kvinnor den 1 augusti 2015. Spadonis rapport kommer att innefatta rekommendationer som underlättar verkställigheten av konventionen i Finland.

Den 18 december besökte delegationsmedlemmen *Jaana Pelkonen* (saml) tillsammans med riksdagens grupp för de mänskliga rättigheterna förvarsenheten i Krämerstog i Helsingfors och ett grupphem för minderåriga i Esbo. Bakgrunden till besöket var att församlingens ordförande Anne Brasseur framfört en förhoppning om att församlingens medlemmar skulle besöka förvarsenheter för asylsökande på internationella migrationsdagen. Europarådets medlemsländer ska enligt människorättsåtagandena garantera att förhållandena på slutna anstalter är humana. Under besöken fick ledamöterna diskutera med de boende och studera lokalerna närmare.

Delegationens täta och givande samarbete med utrikesministeriet och Finlands ständiga representation vid Europarådet fortsatte 2015 under ledning av ambassadör Pekka Hyvönen och ambassadör Satu Mattila-Budich, som efterträdde den förstnämnde i september. I samband med sessionsveckorna har delegationen regelbundet fått aktuella översikter om verksamheten inom Europarådets mellanstatliga sektor.

Delegationen har också haft regelbunden kontakt med Europeiska unionens representant i Strasbourg. Ambassadör Jari Vilén har informerat om EU:s ståndpunkter.

De mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatsprincipen

3.1 Försvaret av människorättsmekanismen

Den parlamentariska församlingen stöder Europarådet i dess grundläggande uppgift, som är att trygga och utveckla de principer och rättigheter som slagits fast i Europakonventionen och andra centrala konventioner. De viktigaste redskapen i detta arbete är de bindande normerna och tillsynen över verkställigheten av dem. I fråga om de viktigaste konventionerna finns det dessutom särskilda internationella tillsynssystem.

Europadomstolen är den viktigaste tillsynsmekanismen och domstolens avgöranden är bindande för alla medlemsländer. Sedan slutet av 1980-talet har medlemskap i Europarådet förutsatt att kandidatlandet förbinder sig att följa Europakonventionen. Den har ratificerats av samtliga 47 medlemsländer. I takt med den snabba utvidgningen under de senaste decennierna har domstolen belastats av extremt många rättsfall. Ministerkommittén och domstolen har vidtagit ett flertal åtgärder för att rätta till situationen. Församlingen har understött reformarbetet.

Utskottet för juridiska frågor och mänskliga rättigheter har följt arbetet med att revidera människorättsmekanismen utifrån Brightondeklarationen, som godkändes i april 2012. I den senaste rapporten, *Europakonventionens effektivitet: Brightondeklarationen och framöver* (dok.13719), konstaterar församlingen att Europadomstolen lyckats dämpa anhopningen av ärenden som uppenbart kommer att avvisas och att domstolen nu tagit sig an andra utmaningar. Med hänsyn till det kan det anses att de element som på lång sikt hotar systemet främst anknuter till brister i verkställigheten av konventionen. För att säkerställa att systemet är effektivt på lång sikt borde man nationellt i första hand se till att subsidiaritetsprincipen

tillämpas också i praktiken och att domstolens avgöranden verkställs fullt ut, effektivt och utan dröjsmål.

Resolution 2055 (2015) lyfter församlingen fram Europadomstolens roll för skyddet av de mänskliga rättigheterna och berömmar domstolen för de framsteg den gjort när det gäller att minska antalet oavgjorda ärenden. Samtidigt fäster församlingen uppmärksamhet vid de upprepade kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i flera medlemsländer. Medlemsländerna uppmanas att än effektivare integrera konventionens standarder i sina rättssystem och att ge domstolens rättspraxis ökad vikt. De nationella parlamenten ska övervaka att Europakonventionen följs och att domstolens avgöranden verkställs nationellt. I *rekommendation 2070* (2015) ber församlingen ministerkommittén att med alla tillgängliga medel förbättra och påskynda verkställigheten av Europadomstolens domar och vidta kraftfullare åtgärder i de fall där en medlemsstat upprepat underlåter att verkställa avgöranden. Vidare uppmanas ministerkommittén snabbt ingripa i domstolens svåra budgetsituation.

Församlingen har fortsatt den systematiska bevakningen av hur domstolens domar verkställs i medlemsländerna. I den senaste rapporten om *verkställande av Europadomstolens domar* (dok.13864) konstateras att det i fråga om Bulgarien, Grekland, Italien, Polen, Rumänien, Ryssland, Turkiet, Ukraina och Ungern finns cirka 11 000 domar som väntar på verkställighet. Det finns också i andra länder strukturella problem som hindrar verkställigheten. En del fall som gäller alltför utdragna rättegångar, olagliga häktningar och tortyr har strukturella orsaker och har väntat på verkställighet i över tio år. Ministerkommittén borde utnyttja den rätt som tilläggsprotokoll 14 ger att vidta åtgärder mot länder som inte

uppfyller åtagandena enligt konventionen. De nationella parlamenten svarar i sina hemländer för tillsynen över att Europadomstolens avgöranden verkställs.

I *resolution 2075* (2015) påminner församlingen medlemsländerna om skyldigheten att respektera Europadomstolens avgöranden och beklagar den bristande politiska viljan att handla på det sätt Europakonventionen förutsätter. Medlemsländerna uppmanas delge ministerkommittén planer för hur situationen ska ändras och säkerställa att konventionen följs nationellt. Församlingen menar att frågan bör behandlas i parlamenten. I *rekommendation 2079* (2015) uppmanar församlingen ministerkommittén att mer effektivt övervaka verkställigheten av domar och inta en stramare linje gentemot länder där det ständigt förekommer problem. Samarbetet med civilsamhället och frivilligorganisationerna måste stärkas och öppenheten i processerna säkerställas.

Församlingens juridiska utskott tillsatte ett underutskott med uppgift att bevaka verkställandet av Europadomstolens avgöranden (Sub-Committee on the implementation of judgments of the European Court of Human Rights).

Artikel 6 i Europakonventionen garanterar var och en rätt till en rättvis rättegång. Artikeln innehåller också en oskuldspresumtion. Artikel 5 garanterar rätten till personlig frihet. Det betyder bland annat att frihetsberövande, t.ex. häktning, är en exceptionell åtgärd. Häktning syftar till att den som är misstänkt eller står åtalad för brott inte försvårar behandlingen av målet, fortsätter den brottsliga verksamheten eller förhindrar rättegången eller verkställigheten av straffet genom att rymma. I församlingens rapport *Missbruk av rannsakningsfångelse i stater som är anslutna till Europakonventionen* (dok.13863) konstateras att felaktigt motiverade och alltför långa häktningar förekommer i många medlemsländer trots att Europakonventionen och lagstiftningen ställer tydliga krav på häktningen och dess längd. Problemen är ofta administrativa, men i till exempel Georgien, Ryssland och Turkiet utnyttjas häktningar också som politiskt påtryckningsmedel och som skrämseltaktik.

Församlingen understryker i *resolution 2077* (2015) att häktning måste vara en temporär och rättsligt motiverad åtgärd. För att förebygga missbruk uppmanar församlingen medlemsländerna

att säkerställa att åklagarna agerar inom ramen för lagen och känner till hur lagarna ska tillämpas, att förhindra diskriminerande praxis särskilt gentemot utlänningar och att inte utnyttja häktning för politiska ändamål. Medlemsländerna måste förbättra tillämpningen av lagstiftningen om häktning och främja jämvikten mellan åklagarväsendet och försvaret. Församlingen uppmanar i *rekommendation 2081* (2015) ministerkommittén att ingripa i problemen och intensifiera samarbetet med EU i dessa frågor.

I rapporten *Europeiska institutioner och mänskliga rättigheter i Europa* (dok.13714) uttrycker församlingen växande oro över att EU utsträckt sin verksamhet till områden som traditionellt täcks av Europarådet. I rapporten utreds hur EU tar hänsyn till de mänskliga rättigheterna internt och i de yttre förbindelserna. Vissa fall, till exempel Frankrikes utvisning av romer eller Ungerns lagändringar, visar att EU inte har tillräcklig beredskap att garantera respekten för de demokratiska principerna i medlemsländerna. Också EU:s anslutning till Europakonventionen skuggas av åtskilliga juridiska hinder som det kan ta år att bryta ned. Församlingen menar att EU:s människorättsstrukturer är viktiga men vill undvika överlappningar och lyfter fram Europarådets existerande expertorgan. I *resolution 2041* (2015) påpekar församlingen att Europakonventionen utgör en hörnsten för skyddet av de mänskliga rättigheterna. Dubbla människorättsstrukturer ökar risken för att medlemsländerna väljer det alternativ som är mest gynnsamt för dem. EU har tagit initiativ för att främja demokratin, de mänskliga rättigheterna och legalitetsprincipen såväl inom som utanför EU. Det ökar risken för överlappningar och dubbelmoral men ger också möjlighet till samarbete och synergieffekter.

I *rekommendation 2065* (2015) uppmanar församlingen ministerkommittén vidta behövliga åtgärder för att förhandlingarna om en anslutning av EU till Europakonventionen ska kunna fortsätta så snart som möjligt. Dessutom måste dialogen och samarbetet med EU:s institutioner och ämbetsverk strömlinjeformas; kontakterna bör vara regelbundna och involvera Europarådets behöriga instanser. Det är skäl att studera hur kommissionens förslag om en EU-ram för att stärka rättsstatsprincipen och andra liknande initiativ påverkar samarbetet mellan EU och Europarådet.

Församlingen lyfter dessutom fram sin oro över sparpolitikens konsekvenser för de sociala och ekonomiska rättigheterna i vissa euroländer. Ministerkommittén bör i samråd med kommissarien för mänskliga rättigheter ta fram kriterier för hur sparåtgärder bör verkställas på ett sätt som tar hänsyn till kraven i Europeiska sociala stadgan.

3.2 Nya hot och utmaningar i fråga om rättsstaten

Samhällsutvecklingen och samhällliga problem har lett till att rättsstatsprincipen utmanas också i etablerade demokratier. Församlingen följer utvecklingen och har under året noterat dessa utmaningar.

Legalitetsprincipen (inget straff utan lag) är en av de centrala rättsprinciperna i en rättsstat. Den inbegriper också ett förbud mot retroaktiv lagstiftning. För brott får inte dömas till strängare straff än vad som var föreskrivet i lag när gärningen begicks. I församlingens rapport *Hot mot rättsstatsprincipen i Europarådets medlemsstater: försvar av församlingens auktoritet* (dok.13713) granskas läget i medlemsländerna.

I *resolution 2040* (2015) hänvisar församlingen till flera tidigare resolutioner angående legalitetsprincipen och beklagar att rekommendationerna i ämnet inte har verkställts i de berörda medlemsländerna. För Rysslands del nämns fallet gällande bolaget Jukos ledning, fallet Magnitskij och ett antal fall där akademiker och naturskyddare dömts för avslöjande av statshemligheter. I fråga om Ukraina nämns mordet på journalisten Gongadze och i fråga om Tyskland att åtgärder som ska stärka rättsväsendets oberoende och lönehöjningar för domare och åklagare inte har verkställts. Vitryssland har trots uppmaningar inte upphört att utnyttja rättsväsendet för att förfölja politiska motståndare. Landet har inte heller avskaffat dödsstraffet. Församlingen uppmanar samtliga medlemsländer säkerställa att deras rättsväsende har fullt oberoende och tillräcklig finansiering i förhållande till befolkningens mängd och att se till att de anställda inom rättsväsendet tillförsäkras en tillräckligt hög samhälllig status. Till sist uppmanar församlingen alla medlemsländer, observatörländer och ansökarländer att fördjupa sig tillräckligt i Europarådets texter, eftersom de representerar uppfattningen hos majoriteten av

de demokratiskt valda representanterna från de 47 medlemsländerna.

I rapporten *Om att förbättra skyddet för visselblåsare* (dok.13791) lyfter församlingen fram visselblåsarnas betydelse i kampen mot korruption och för god förvaltning och skydd för privatlivet och yttrandefriheten. Församlingen välkomnar den av ministerkommittén 2014 godkända rekommendationen CM/Rec(2014)7, där medlemsländerna uppmanas skapa en juridisk och institutionell ram för skyddet för visselblåsare. Med hänsyn till avslöjandena om Förenta staternas nationella säkerhetsmyndighet (NSA) och andra säkerhetstjänsters praxis anser kommittén att skyddet för visselblåsare bör utsträckas till var och en som avslöjar kränkningar av de mänskliga rättigheterna. I *resolution 2060* (2015) uppmanar församlingen medlemsländerna och observatörländerna samt EU att stifta lagar som skyddar visselblåsare. Lagarna bör också omfatta personal vid nationella säkerhets- och underrättelsetjänster och privata företag inom säkerhets- och underrättelsesektorn. Vidare bör lagarna tillåta att visselblåsare under vissa förutsättningar beviljas asyl om de riskerar utsättas för hämndaktioner i hemlandet. Förenta staterna uppmanas tillåta Edward Snowden att återvända hem utan rädsla för ett brottsåtal som inte tillåter honom åberopa ett försvar enligt principen public interest defence, som går ut på att straffrättsligt ansvar inte följer, om avslöjandet av konfidentiell information anses tjäna det allmänna intresset mer än hemligstämplingen av informationen gör. I *rekommendation 2073* (2015) uppmanar församlingen ministerkommittén att starta en process för förhandlingar om en juridiskt bindande konvention om skydd för visselblåsare.

Snowdens avslöjanden visade att massövervakningen utgör ett hot för privatlivet och för andra mänskliga rättigheter som är avhängiga av privatlivet. Till dessa hör bland annat yttrandefriheten, religionsfriheten, rätten till en rättvis rättegång och förbudet mot diskriminering. Världens ledande underrättelsetjänster har i dag inte bara förutsättningar att samla in och lagra enorma mängder data, utan tekniken för att filtrera och analysera informationen har också utvecklats kraftigt den senaste tiden. Vi måste revidera såväl den nationella som den internationella lagstiftningen innan det ständigt växande "övervakningsindustriella komplexet" blir helt okontrollerbart.

I synnerhet är det viktigt att skapa tillräckligt starka mekanismer för legalitetskontroll, inklusive skydd för visselblåsare. Ett första steg kunde vara att Europarådets generalsekreterare begär in utredningar av medlemsländerna om hur deras lagstiftning på ett effektivt sätt skyddar rätten till privatliv och familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen.

Ämnet behandlas i församlingens rapport *Massövervakning* (dok.13734). På basis av rapporten antog församlingen *resolution 2045* (2015). Församlingen känner djup oro över massövervakningsmetoderna. Församlingen erkänner behovet av effektiv och målinriktad övervakning för att bekämpa terrorism och organiserad brottslighet, men konstaterar samtidigt att flera oberoende undersökningar som gjorts i Förenta staterna visar att massövervakning inte är något effektivt sätt att bekämpa terrorism. I *rekommendation 2067* (2015) uppmanar församlingen ministerkommittén att i ljuset av avslöjandena om massövervakning överväga att ge medlemsländerna en rekommendation om att säkerställa skyddet för privatlivet och för säker internetanvändning. Vidare rekommenderar församlingen att det för underrättelsetjänsterna inrättas ett multilateralt regelverk för samarbetet inom bekämpningen av terrorism och organiserad brottslighet. Slutligen uppmanar församlingen till stärkt samarbete med EU-institutioner som deltar i förhandlingarna om handel och integritetsskydd med Förenta staterna och andra tredjeländer.

De ekonomiska svårigheterna innebär också en utmaning för fullföljandet av de sociala rättigheterna. De anställdas rätt att organisera sig, förhandla kollektivt med arbetsgivarna och strejka har länge utgjort ett element i det europeiska samhället. Europeiska sociala stadgan garanterar också strejkrätten. Frågan behandlas i rapporten *Skydd av rätten till kollektiva avtal inklusive rätten att strejka* (dok.13663). Till följd av den ekonomiska krisen och sparåtgärderna är dessa grundläggande rättigheter likväl hotade i vissa medlemsstater. Ojämligheten har ökat, lönesänkningar har förekommit och förändringar har skett i arbetsförhållandena. Vissa grupper ställs utanför den ekonomiska utvecklingen, vilket kan försvaga demokratin. I *resolution 2033* (2015) uttrycker församlingen sin oro över att vissa grupper utesluts från ekonomisk utveckling, välfärd och beslutsmakt, eftersom det

allvarligt kan skada ekonomin och demokratin. Medlemsländerna bör skydda och stärka organisationsrätten, rätten till kollektiva förhandlingar och strejkrätten genom att vid behov göra ändringar i arbetslagstiftningen och stärka tillsynen. Staterna bör avstå från sparpolitik och i stället fokusera på en förutseende ekonomisk politik.

Försvarsrelaterade och militära frågor ingår inte i Europarådets behörighet, men de människorättsaspekter som är förknippade med dessa frågor förpliktat organisationen att bevaka utvecklingen. Obemannade luftfarkoster, drönare, har använts militärt i flera decennier. Frågan tas upp i församlingens rapport *Drönare och riktat dödande: behovet att upprätthålla mänskliga rättigheter och folkrätt* (dok.13731).

Beväpnade drönare tillåter attacker utan att den anfallandes egen personal behöver utsätta sig för risken att skadas eller bli tillfångatagen. Det sänker tröskeln för interventioner, och användningen av beväpnade drönare har också ökat under de senaste åren. Den förbättrade träffsäkerhet som drönarna medfört gör det möjligt att respektera de mänskliga rättigheterna effektivare än tidigare. Samtidigt är det dock alarmerande att man också träffat civila i samband med drönarattacker. I *resolution 2051* (2015) uppmanar församlingen medlems- och observatörsstaterna att respektera de begränsningar som folkrätten ställer upp för riktat dödande och skapa noggranna förfaringssätt för drönarattacker. Verksamheten ska övervakas av domstol och efteråt utvärderas av ett oberoende organ. Vidare bör medlemsländerna undvika en utvidgning av begreppet ”icke-internationell väpnad konflikt”, utreda dödsfall orsakade av drönare och avstå från att utföra eller bistå i särskilt problematiska drönarattacker, t.ex. attacker som är förknippade med automatiserade procedurer som grundar sig på data insamlad genom massövervakning (”signature strikes” och ”double-tap strikes”). Församlingen uppmanar Europarådets generalsekreterare att med stöd av artikel 52 i Europakonventionen inleda ett förfarande för att utreda hur man genom lagstiftning kan garantera att bestämmelserna i Europakonventionen respekteras till den del det gäller program för beväpnade drönare och anknypande samarbete med Förenta staterna. I *rekommendation 2069* (2015) ber församlingen ministerkommittén utreda lagligheten i drönarattackerna och

vid behov ta fram riktlinjer för riktat dödande särskilt i samband med beväpnade drönare.

3.3 Åtgärder mot terrorism

Europarådet deltar i det internationella samarbetet mot terrorism särskilt genom att utveckla rättsnormer och lyfta fram de människorättsutmaningar som åtgärderna mot terrorism kan vara förknippade med.

Efter terrordådet mot den franska tidningen Charlie Hebdo höll församlingen en aktuell debatt i ämnet *Terrordåden i Paris: ett gemensamt demokratiskt bemötande* (dok. 13684). Under den livliga debatten fördömdes attackerna kraftigt och konstaterades utgöra ett slag mot det fria samhället. Samtidigt fördömdes attackernas antisemitiska element. Attackerna utfördes i islams namn men har av muslimska ledare fördömts som en skymf mot den islamiska tron. Samtidigt visar gärningsmännens bakgrund att det inte räcker att bekämpa det hot som jihad utgör, utan att vi också måste satsa på att bekämpa utslagning, diskriminering, våld och rasåtskillnad, eftersom de skapar underlag för religiös fanatism och radikalism. Vi måste försvara demokratin, friheten och de mänskliga rättigheterna och Europa måste våga använda humor och satir också i fortsättningen. Tanken att föra krig mot terrorismen är enligt församlingen missvisande och hotar människorättsstrukturerna. Terroristerna är brottslingar, inte soldater. Terrorverksamhet kan inte jämföras med krig.

I *resolution 2031* (2015) uppmanar församlingen medlemsländerna säkerställa att de mänskliga rättigheterna inte kränks under återopande av säkerheten. Samarbetet mellan olika underrättelse-tjänster bör utökas, liksom även utbildningen av deras anställda. Vidare bör staterna förhindra att pengar och vapen når terrorister. Medlemsländerna uppmanas ratificera konventionen om förebyggande av terrorism. Församlingen uppmanar Europaparlamentet omvärdera sin ståndpunkt i fråga om passagerarregistret, vars ikraftträdande parlamentet blockerat i två år. Säkerhetsåtgärderna bör kompletteras med förebyggande åtgärder som riktas mot drivkrafterna bakom radikalism. Församlingen drar sitt strå till stacken och har bland annat byggt upp nätverket No Hate Parliamentary Alliance.

Europarådets konvention om förebyggande av terrorism (ETS 196) trädde i kraft den 1 juni 2007. Konventionen syftar till att implementera kraftfulla åtgärder mot terrorism men samtidigt iaktta rättstatsprincipen, demokratiska värden, de mänskliga rättigheterna och de grundläggande fri- och rättigheterna. I början av 2015 inleddes beredningen av ett tilläggsprotokoll som syftar till att uppdatera konventionen särskilt med bestämmelser om utländska stridande som gör sig skyldiga till terrorism och om uppspärning av dem.

I *ullåtandet 289* (2015) (dok.13763) om utkastet till tilläggsprotokoll uttrycker församlingen sin oro över terrorismens konsekvenser för demokratin, rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna. Tilläggsprotokollet är viktigt, men utkastet har tagits fram i mycket brådskande takt efter terrordåden i Paris. Förslaget att kriminalisera resor utomlands för terrorändamål är problematiskt med hänsyn till rätten till fri rörlighet. Församlingen föreslår att de mänskliga rättigheterna lyfts fram mer genom ändringar i artiklarna 1, 8 och 9 samt ingressen. Protokollet undertecknades av sjutton medlemsländer i Europarådet den 22 oktober 2015 i Riga. Finland fanns inte bland dessa länder.

Cyberbrottslighet och cyberterrorism är globalt växande problem. Det krävs samfällda insatser för att bekämpa dem. I rapporten *Ökat samarbete mot cyberterrorism och andra storskaliga webbattacker* (dok.13802) konstateras att den nya it-tekniken förutom dess goda sidor lett till nya sårbarheter i samhället. Det krävs därför starkare insatser i kampen mot cyberterrorism och andra storskaliga webbattacker. I *resolution 2070* (2015) uppmanar församlingen de brottsbekämpande myndigheterna att förbättra det inbördes juridiska samarbetet och i ökad grad ta hänsyn till den tekniska utvecklingen. Medlemsländerna bör bland annat göra upp webbberoende nödplaner i händelse av webbattacker mot kritiska tjänster och infrastruktur. Vidare behövs bilaterala biståndsavtal med grannländer och tillräckliga rättsliga ramar för samarbete mellan privat och offentlig sektor. Staterna är internationellt ansvariga för att vidta alla skäligen åtgärder för att förhindra att storskaliga cyberattacker startas på deras territorium eller av personer som lyder under deras jurisdiktion.

I *rekommendation 2077* (2015) ber församlingen ministerkommittén bland annat att undersöka om det är möjligt att till konventionen om cyberkriminalitet foga ett tilläggsprotokoll med en definition av en allmän kriminaliseringsnivå för storskaliga cyberattacker och om det är möjligt att göra upp ett tilläggsprotokoll om inbördes bistånd i utredningsärenden.

I anslutning till kampen mot terrorism finns det grupper och enskilda individer som på grund av sina uppgifter kan behöva särskilt skydd. Frågan behandlas i rapporten *Vitnesskydd som en oumbärlig metod i kampen mot organiserad brottslighet och terrorism i Europa* (dok.13647). Där konstateras att de som är redo att äventyra sitt liv och sin försörjning för att vittna mot missgärningar förtjänar pålitligt och långvarigt skydd såväl före som efter en rättegång. Det gäller i synnerhet insiderpersoner som beslutar sig för att avslöja organiserad brottslighet eller ett terroristnätverk. Skyddet av sådana vittnen kan spela en avgörande roll för avslöjande av nätverk och en framgångsrik rättegång och som uppmanande exempel för andra potentiella vittnen. I *resolution 2038* (2015) påminner församlingen om att vittnen kan utsättas för hot i synnerhet när det är frågan om organiserad brottslighet eller terrorism. Vittnesmålen är i alla rättsstater ett väsentligt element i straffprocessen och vittnena förtjänar skydd. Medlemsländernas program för vittnesskydd varierar stort. Församlingen uppmanar medlemsländerna att bland annat utöka resurserna för vittnesskydd, överväga starkare incitament för potentiella vittnen att samarbeta med myndigheterna när det gäller organiserad brottslighet och terrorism samt att föra statistik över resultaten av vittnenas samarbete. Medlemsländerna bör samarbeta särskilt i fråga om omplacering av vittnen som kommer från små länder. Vittnesskyddet bör vara helt oavhängigt av utredningsfunktionen och åklagaren. Vidare bör staterna vara redo att erbjuda insiderpersoner starkare incitament för samarbete till exempel genom kortare straff eller åtalsskydd.

Församlingen ber i *rekommendation 2063* (2015) ministerkommittén inventera vittnesskyddsprogrammen i samtliga medlemsstater och särskilt fokusera på incitamenten för potentiella vittnen. Incitamenten bör vid behov harmoniseras. Vidare rekommenderar församlingen medlemsländerna att samla in och dela statistik om resultaten

av vittnenas samarbete, särskilt i fråga om hur många fällande domar vittnesmålen lett till.

3.4 Yttrandefriheten

Terrorattacken mot den franska tidningen Charlie Hebdo i januari 2015 var ett angrepp mot media och journalister och samtidigt mot det demokratiska samhället i stort. Församlingen fördömde kraftigt attacken. Ett demokratiskt samhälle förutsätter fri och opartisk media samt oberoende och ansvarskännande journalister. Kritiska och provocativa åsikter utgör en väsentlig del av yttrandefriheten, men samtidigt måste man ta hänsyn till de begränsningar av yttrandefriheten som tas upp i Europakonventionen.

I rapporten *Skydd av journalister och mediefriheten i Europa* (dok.13664) uttrycker församlingen sin djupa oro över journalisternas säkerhet och den utsatta mediefriheten i Europa. Med stöd av artikel 10 i Europakonventionen måste Europarådet inta en ledande roll för att försvara denna grundläggande rättighet. Församlingen påpekar att politisk kritik och satir är ett centralt element i mediefriheten och måste försvaras. Yttrandefriheten täcker också sådant som kan anses kränkande eller chockerande, och begränsas endast av de undantag som anges i Europakonventionen. Mediefrihetens ställning varierar i de olika medlemsländerna och problemen hopar sig särskilt i vissa länder.

I *resolution 2035* (2015) fördömer församlingen dödandet av och våldet mot journalister. Läget är särskilt oroväckande i östra Ukraina, och de ukrainska myndigheterna måste göra allt de kan för att utreda fallen och ställa de skyldiga inför rätta. Också rättsprocesserna mot journalister och de begränsningar som införts i lagstiftningen i Azerbajdzjan, Georgien, Ryssland, Serbien, Storbritannien och Turkiet väcker stor oro. Församlingen rekommenderar bland annat att FN:s handlingsplan för att skydda journalister lyfts fram starkare och att utbildningsprogrammen för de brottsbekämpande myndigheterna utvecklas med avseende på skyddet av journalister och mediefriheten. Vidare bör särskild vikt fästas vid att Europadomstolens domar med anknytning till mediefriheten verkställs fullt ut och i rätt tid i medlemsländerna. Öppenhet i fråga om medieägandet är av central vikt och församlingen föreslår därför att det införs ett ID-kort för medier med

uppgifter om bland annat ägarna. I *rekommendation 2062* (2015) uppmanas ministerkommittén granska hur deklARATIONERNA och rekommendationerna om mediefrihet följs i medlemsländerna och att överväga en uppdatering av Europarådets rättsliga standarder.

Det är nödvändigt att öka *transparens i medieägandet* så att allmänheten kan bilda sig en uppfattning om den information, de tankar och de ståndpunkter som medierna förmedlar. I en *rapport* (dok.13747) om detta som församlingen godkände i juni konstateras att ägandet och förvaltningen av medier inte alltid är öppet. Det kan bero på att den nationella lagstiftningen inte kräver öppenhet eller på att man skapat arrangemang som tillåter indirekt eller dolt ägande. Bakgrunden till det ligger ofta i den verkliga ägarens politiska, ekonomiska eller religiösa intressen. I *resolution 2065* (2015) uppmanar församlingen parlamenten att se över lagstiftningen för att garantera ett transparent medieäggande, inklusive dolda ägandeförhållanden. Medlemsländerna bör säkerställa att allmänheten får information bland annat om ägandeförhållanden, lednings- och redaktionsstrukturer och finansier. Medierna ska själva lämna relevanta uppgifter till en oberoende, nationell mediemyndighet. I *rekommendation 2074* (2015) ber församlingen ministerkommittén se över och vidareutveckla Europarådets standarder i fråga om öppenheten i medieägandet, samarbeta med organet för europeiska tillsynsmyndigheter EPRA och inbjuda mediehus att samordna ta fram etiska standarder för transparens i medieägandet.

I rapporten *Medias ansvar och etik i ett medieklimat i förändring* (dok.13803) konstateras att yttrandefriheten och mediefriheten också är förknippade med skyldigheter. En viktig roll i detta hänseende har de etiska regler som frivilligt godkänts av journalisterna och medierna. Reglerna innebär bland annat att de förbinder sig att rätta till sina misstag och handlar ansvarsfullt gentemot sin publik. Omvälvningarna i mediebranschen hotar yttrandefriheten, eftersom de etiska reglerna riskerar hamna i skymundan när journalisterna tvingas konkurrera om uppdrag och inkomster. I *resolution 2066* (2015) uppmanar församlingen mediehusen att ta det primära ansvaret för att definiera och upprätthålla de anställdas yrkesstandarder. De bör ta fram etiska regler för företaget,

tillsätta medieombudsmän och skapa ett öppet system för klagomål gällande brott mot de etiska reglerna. Medlemsländerna bör sträva efter att avkriminalisera ärekränkning. I *rekommendation 2075* (2015) ber församlingen ministerkommittén främja att rätten till genmäle skrivs in i nationell lagstiftning och stödja utarbetandet av anvisningar för självreglering i mediebranschen.

3.5 Flyktingkrisen

Flyktingkrisen var ett av de mest omdebatterade temana under året, även om båtflyktingarna och läget i Syrien har varit uppe på församlingens agenda i årtal. Ämnet har blivit mer aktuellt nu när det kommit asylsökande i stora skaror till Europa. Församlingen påminner om att medlemsländerna är skyldiga att hjälpa nödlidande och se till att alla bemöts humanit. I stället för att stänga gränserna bör vi försöka hitta nya sätt att stödja laglig invandring och satsa på samarbete med EU:s grannländer för att få kontroll över flyktingströmmarna. Flyktingarnas mänskliga rättigheter måste tillgodoses under alla omständigheter.

Vid aprilsessionen behandlade församlingen rapporten *Humanitära konsekvenser av IS-terrorgruppens aktivitet* (dok.13741). Där står det att 11,5 miljoner människor har tvingats fly från Syrien sedan mars 2011 och att 7,5 miljoner lever som internflyktingar. Hälften av de som lämnat sina hem är barn. Läget har förvärrats alltefter som terrorgruppen IS blivit mäktigare. Enbart 2014 var dödssiffran 76 000, varav 3 500 barn. Flyktingarnas väg till trygghet är farlig och de har svårt att fortsätta sin resa utan att anlita människosmugglare. Maten håller på att ta slut och flyktinglägen i grannländerna är fullsatta. I sin *resolution 2047* (2015) riktar församlingen sitt tack till Turkiet, Libanon, Jordanien, Irak och Egypten, som har tagit emot 92 procent av alla syriska flyktingar. Det har fått sociala och ekonomiska återverkningar i de här länderna. Också Tysklands och Sveriges beslut att ta emot flyktingar får beröm. Församlingen uppmanar medlemsländerna att öka de finansiella medlen till humanitära organisationer och stödja vidarebosättning av flyktingar. Medlemsländerna bör visa solidaritet och ansvar i krisen och vidta de åtgärder som behövs för att hindra medborgare i medlemsländerna från att gå med i IS.

I rapporten *Medelhavets mänskliga tragedi: behov av omedelbara åtgärder* (dok.13764) uppger församlingen att den är ytterst orolig över bätflyktingarnas öde. Hundratusentals människor har försökt ta sig till Europa under 2015 och antalet drunknade är redan uppe i flera tusen. För att undvika fler tragedier begär församlingen i *resolution 2050* (2015) att EU-länderna satsar på spanings- och räddningsinsatser på havet, vidtar effektiva gemensamma åtgärder mot människosmuggling, omvärderar Dublinsystemet när det gäller bördefördelning och inför fler kanaler för laglig invandring.

Det ursprungliga syftet med Dublinförordningen, som EU antog 1990, var att bestämma vilket land som ska ha ansvar för handläggningen av asylansökningar. I rapporten *Efter Dublin – brådskande behov av ett verkligt gemensamt europeiskt asylsystem* (dok.13866) kritiseras systemet för att vissa EU-länder får bära ansvaret för handläggningen av ansökningarna och därmed får svåra och orättvisa villkor. Systemet är också så trögt och dyrt att det finns risk för att de mänskliga rättigheterna kränks. I rapporten föreslås det att mekanismerna i Dublinsystemet ska användas mer flexibelt eller att systemet ska ändras så att de asylsökande själva får välja i vilket land de vill söka asyl. Flyktingstatus beviljad av EU kunde också stödja hjälpen till flyktingar som omfattas av internationellt skydd. I *resolution 2072* (2015) uppmanar församlingen EU-länderna att harmonisera asylpraxis. EU bör justera Dublinreglerna och införa en permanent och bindande mekanism för att fördela ansvaret mellan EU-länderna. De nyanländas familjeband och önskemål om var de vill bosätta sig bör beaktas och automatiskt återsändande på grundval av illegal gränspassage bör undvikas. Församlingen förordar att de som fått asyl fördelas inom EU på lika villkor. EU bör också säkerställa skyddsnivån i transitländer utanför EU och bistå i handläggningsprocesser.

Till följd av flyktingkrisen har EU velat stärka de så kallade transit- och ursprungsländernas beredskap att hantera flyktingströmmarna, så att trycket vid EU:s yttre gränser ska lätta. I rapporten *Transitländer: nya utmaningar i anslutning till migration och asyl* (dok.13867) står det att detta kräver att samarbetsavtal och praxis harmoniseras på så sätt att flyktingarnas mänskliga rättigheter respekteras under hela resan. Inte minst behöver Turkiet,

Marocko och Libyen finansiellt och operativt stöd för att få kontroll över läget. Europarådet North-South Centre kunde med fördel arbeta för en dialog mellan ursprungs-, transit- och destinationsländerna. I *resolution 2073* (2015) uppmanar EU att främja en konsekvent invandringspolitik där en dialog med transitländerna och respekt för Europarådets grundläggande värderingar integreras i gränskontroll och säkerhet. Det gemensamma asylsystemet bör inbegripa effektiva riktlinjer för vidarebosättning och omplacering genom en bindande mekanism och relevanta flyktingantal. Medlemsländerna bör undvika att återsända flyktingar till Grekland, Libanon, Makedonien, Marocko, Serbien, Turkiet och Ungern. I *rekommendation 2078* (2015) får ministerkommittén en uppmaning att främja invandrarnas mänskliga rättigheter och se till att Europadomstolens push back-förbud iakttas.

Det explosionsartade ökade flyktingantalet har lett till att motståndet mot invandring har ökat i medlemsländerna. Säkerhetsskäl har angetts som motivering för att skärpa gränskontroll och invandringslagstiftning samtidigt som EU:s direktiv om mottagning och avvísning tillämpas enligt den strängaste tolkningen. Enligt rapporten *Kriminalisering av illegala migranter: ett brott utan offer* (dok.13788) inverkar de restriktiva tolkningarna på privatpersoners vilja att hjälpa, då även det kan vara olagligt. Det är vanligt att invandrare utsätts för administrativt frihetsberövande utan bakomliggande brott. Attityderna över lag och stämpling av invandrare märks också i medierna och i den politiska debatten. Terminologin används otydligt och då man talar om illegala invandrare sätter man stopp för dem som behöver internationellt skydd att komma i säkerhet. Det blir allt svårare att söka asyl på laglig väg. De som kommit olagligt till landet fråntas sina grundläggande rättigheter. I *resolution 2059* (2015) påminner församlingen medlemsländerna om deras skyldighet att respektera de mänskliga rättigheterna i fråga om alla människor som vistas på deras territorium. Uttryck som stämplar invandrare bör undvikas i informationen och lika villkor bör garanteras i processerna. Häktning bör undvikas och bästa praxis bör utvecklas.

De kinesiska invandrarna ökar i antal. Rapporten *Kinesisk migration till Europa: utmaningar och möjligheter* (dok.13843) innehåller reflexioner

över olika sätt att integrera kinesiska invandrare så att det genererar nytta för alla parter. För att sätta stopp för negativa följdverkningar som människosmuggling uppmanar församlingen i *resolution 2083* (2015) medlemsländerna att samarbeta mer med de kinesiska myndigheterna. Dessutom behövs det åtgärder för att underlätta möjligheterna till medborgarskap, öka studentutbytet och stärka dialogen. EU och IOM kan bidra till samverkan med Kina i migrationsfrågor.

3.6 Jämlikhet

Finanskrisen med anknytande sparåtgärder har lett till att det inte finns lika möjligheter för alla på samma sätt som tidigare och att de finansiella medlen till organ som främjar sociala program och likabehandling har minskat. Situationen har förvärrats för de mest utsatta. Den allt sämre allmänna atmosfären visar sig också i människornas attityder: exempelvis har hatpropaganda och intolerans ökat. Läget förvärras av resursbristen som gör det svårt att ingripa mot diskriminering av minoriteter. Församlingen påminner därför om att parlamenten bör gå i täten för de mänskliga rättigheterna, främja jämlikhet och bekämpa diskriminering.

Rapporten *Jämlikhet och krisen* (dok.13661) går in på finanskrisens följder för jämlikheten. Den sociala kris som de ekonomiska problemen utmynnat i kan bli ett långvarigt hot mot jämlikhet och icke-diskriminering. Insatser för stöd till de svagaste bör inte vara det första som drabbas av nedskärningar utan bör backas upp i så stor utsträckning som möjligt. I *resolution 2032* (2015) framhäver församlingen synpunkten att samhällelig rättvisa alltid är lönsam. Medlemsländerna bör följaktligen satsa på jämlikhet som ett sätt att lägga finanskrisen bakom sig och avvärja dess följder för de mest utsatta.

Finanskrisen påverkar också funktionshindrades rättigheter. Det finns mer än 80 miljoner funktionshindrade i Europa och antalet kommer sannolikt att öka när befolkningen åldras. I rapporten *Likabehandling och inkluderande av funktionshindrade* (dok.13650) står det att de funktionshindrade trots de folkrättsliga instrument som finns inte får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda i alla avseenden. Möjligheterna att få jobb är begränsade på grund av inbesparingar. Våld

mot kvinnor och barn med funktionsnedsättning är också ett stort bekymmer. Man talar inte om problemen och myndigheterna ingriper inte mot dem i tillräcklig grad.

I resolution 2039 (2015) påminner församlingen om att funktionshindrade bör inkluderas i beslutsprocesser som gäller dem. Dessutom bör relevanta internationella avtal ratificeras och samarbetet med organisationer som representerar funktionshindrade bör vara intensivt. Frågor som gäller funktionsnedsättning bör tilldelas tillräckligt med resurser och åtgärder bör vidtas mot institutionaliseringskulturen. Våldet mot funktionshindrade bör uppmärksammas nationellt i politiken mot våld.

I sin *rekommendation 2064* (2015) uppmanar församlingen ministerkommittén att utvärdera genomförandet av handlingsplanen för funktionshindrade 2006–2015 och lägga upp en färdplan för de kommande åren. Färdplanen bör fokuseras på de funktionshindrades rättsliga ställning, värdighet och fullgott inkluderande i samhällelig aktivitet. Europarådets utvecklingsbank bör ställa tillgänglighetsaspekter som villkor för utlåning till bygg- och renoveringsprojekt. Banken bör inte bevilja stöd för byggande av stora institutionsbyggnader för funktionshindrade.

Det har på senare tid funnits tecken på att attityderna har skärpts i Europa. I rapporten *Identifiering och bekämpning av ny rasism* (dok.13809) uttrycks en oro över att den ökade rasismen, främlingsfientligheten och intoleransen framför allt riktas mot invandrare, muslimer, judar och romer. Orsaker som nämns är finanskrisen och det instabila läget i vissa länder i Nordafrika och Mellanöstern. Den så kallade nya rasismen kretsar inte så mycket kring raslära som kring kulturella skillnader mellan grupper av människor. Hatpropaganda, inte minst i politiska sammanhang och på nätet, är också ett bekymmer. Vi får inte underskatta farorna med rasism och bör hålla Europas historia i minnet. I *resolution 2069* (2015) uppmanar församlingen politikerna att vara medvetna om hur deras ordval påverkar den allmänna opinionen och att undvika diskriminerande, kränkande och aggressiv retorik om vissa människogrupper. Det behövs en kamp mot rasismen på flera fronter. Utöver rättsliga instrument behövs det kulturella och sociala metoder. Medlemsländerna bör arbeta för en dialog

med det civila samhället, se till att lagstiftningen uppdateras och effektivare ingripa mot rasism och hatpropaganda exempelvis på nätet.

Likabehandling av invandrare är temat för rapporten *Invandradiasporans deltagande i demokrati* (dok.13648). Trots bra integrationsfrämjande åtgärder tillåter inte alla medlemsländer att invandrare deltar i val. Om invandrare får medverka i beslutsprocesser ökar känslan av samhörighet och den ömsesidiga förståelsen samtidigt som de negativa attityderna mjukas upp. I *resolution 2043* (2015) begär församlingen att medlemsländerna tillförsäkrar invandrarna rösträtt, stärker diasporans möjligheter att påverka och främjar invandrararnas aktiviteter i samhället. Församlingen kunde fungera som kanal för invandrararnas medinflytande i samhället genom att inrätta ett nätverk för diasporan.

Tillgången till rättslig prövning ingår i laglighetsprincipen och är en grundläggande förutsättning för ett demokratiskt samhälle. I rapporten *Likabehandling och icke-diskriminering i fråga om tillgång till rättskydd* (dok.13740) beklagar man att konkreta hinder som brist på juridisk kunskap, brist på förtroende för myndigheterna och finanskrisens följder för rättshjälp sätter stopp för tillgången till rättslig prövning. I *resolution 2054* (2015) begär församlingen att medlemsländerna använder innovativa metoder för att förbättra informationen om tillgången till rättslig prövning och satsar på lättfattligt material på många språk. Det behövs garantier för tillgång till rättshjälp, alternativa metoder för att lösa tvister och lika rätt till juridiska tjänster.

Religionsfrihet togs upp i två olika rapporter under året. I rapporterna står det att religionsfrihet är en grundläggande rättighet och en av hörnstenarna för ett demokratiskt samhälle. Oavsett religion har alla samma rätt att tro, visa sin tro eller att inte tro. Gränserna för religionsfriheten bör vara desamma för alla och staten bör vara så opartisk som möjligt och godkänna religiösa seder och ritualer inom de gränser som lagen tillåter. I *resolution 2076* (2015), som ingår i rapporten *Religionsfrihet och att leva tillsammans i ett demokratiskt samhälle* (dok.13851), uppmanar församlingen medlemsländerna att låta alla religioner synas i samhället. Medlemsländerna bör främja integration av religiösa minoriteter och

se till att det finns en konstruktiv dialog mellan trossamfunden.

Religionen, i alla dess former, kan vara både en förenande och en destruktiv kraft. I rapporten *Bekämpning av intolerans och diskriminering i Europa med fokus på kristna* (dok.13660) uttrycks en oro över att fientlighet och våld mot kristna och vandalism mot gudstjänstlokaler inte i tillräcklig grad ges uppmärksamhet eller fördöms. I *resolution 2036* (2015) uppmanar församlingen medlemsländerna att arbeta för en tolerant samlevnad mellan de olika trossamfunden och att inte glömma individens rätt att inte höra till något trossamfund. Religiös övertygelse bör skyddas på arbetsplatser och inom utbildning. Skolorna bör vara öppna för religioner. Alla former av hets och våld måste fördömas. Ritualer som omskärelse av pojkar bör genomföras endast med korrekta metoder. I *rekommendation 2080* (2015) uppmanas ministerkommittén att skapa en plattform för dialog mellan religioner.

Finland tillträdde Istanbulkonventionen den 1 augusti 2015. Konventionen ger parlamenten en viktig roll i övervakningen av att lagstiftningen om våld mot kvinnor iakttas. I rapporten *Främjande av god praxis i kampen mot våld mot kvinnor* (dok.13914) granskas bästa praxis i de länder som ratificerat konventionen när det gäller att stoppa våld, skydda offren, straffa brottslingar och utveckla statistiken. Exempelen är menade att uppmärksamgöra ledamöterna på behov av att uppdatera lagar i det egna landet. I *resolution 2084* (2015) uppmanar församlingen medlemsländerna att satsa på att effektivt genomföra konventionen, ta del av bästa praxis i länderna och samverka med frivilligorganisationer. Dessutom behövs det stöd för forskning och statistik och tillräckliga finansiella medel för att stoppa våld mot kvinnor.

Likabehandling av föräldrar är ämnet för rapporten *Jämställdhet och delat ansvar för föräldraskapet: pappans roll* (dok.13870). Här lyfts det fram en idé om delat ansvar för föräldraskapet, alltså att båda föräldrarna har rättigheter, ansvar och skyldigheter gentemot barnen. I vissa länder är pappans rättigheter begränsade. Församlingen anser att delat ansvar och växelboende vid skilsmässa är en jämlik lösning som är förenlig med barnets bästa. Enligt *resolution 2079* (2015) bör medlemsländerna ratificera konventionerna i den

här frågan och se till att jämlikheten fullföljs i lagstiftningen. Barnet ska ha rätt att bli hört.

Också HBT-frågor var aktuella under året. I rapporten *Diskriminering av transpersoner i Europa* (dok.13742) står det att transpersoner diskrimineras i Europa när det gäller exempelvis arbete, boende och hälsovård. De utsätts för mobbning och fysiskt och psykiskt våld. Det förekommer också problem med erkännande av könsidentiteten, eftersom många länder (inklusive Finland) villkorar erkännandet med sterilisering och skilsmässa. Utvecklingen har visserligen också gått i positiv riktning: diskriminering utifrån könsidentitet har förbjudits i en rad medlemsländer och Malta har rentav skrivit in förbudet i sin grundlag. Vissa medlemsländer har antagit eller håller på att bereda lagstiftning för att erkännandet av kön ska bygga på egenanmälan, så att den sökande inte behöver genomgå komplicerade och förödmjukande processer. I *resolution 2048* (2015) uppmanar församlingen medlemsländerna att entydigt förbjuda diskriminering utifrån könsidentitet och att skydda transpersoner genom lagstiftning om hatbrott. Dessutom uppmanas medlemsländerna att utveckla processerna för att erkänna kön och hälsovården för transpersoner samt att öka den allmänna medvetenheten om utmaningar för och behov hos transpersoner.

3.7 Barn och välbefinnande

Den europeiska samhällsmodellen har sina rötter i den vilja som efter världskrigen fanns att bygga upp ett samhälle utifrån vissa grundläggande värderingar, social solidaritet, politisk frihet och mänskliga värden. Modellen har i väsentlig grad bidragit till de ekonomiska framgångarna och välbefinnandet i Europa. Men utvecklingen i fråga om globalisering, teknik och befolkning plus den rådande finanskrisen har lett till utmaningar, som behandlas i rapporten *Mot en ny europeisk samhällsmodell* (dok.13795). Församlingen är oroad över den ökande sociala och ekonomiska ojämlikheten, korruptionen, skattesmitningen och bedrägerierna, som hotar den sociala sammanhållningen och politiska stabiliteten i en rad olika länder. I *resolution 2068* (2015) uppmanar församlingen medlemsländerna att bland annat sörja för tillträde till arbetsmarknaden på lika villkor, ta fram strategier mot barnfattigdom och utveckla

utbildningspolitiken på så sätt att alla har lika villkor ända från början. Dessutom uppmanas medlemsländerna att motverka skatteplanering, göra den sociala tryggheten mer hållbar genom att de sociala förmånerna disponeras noggrannare och modernisera den offentliga servicen genom ny digital teknik.

Rapporten *Sociala tjänster i Europa: lagstiftning och praxis gällande omhändertagande av barn* (dok.13730), som initierats av Rysslands delegation i Europarådet, behandlar omhändertagande av barn i hela Europa. Information samlades in från nästan 30 medlemsländer och rapporten går närmare in på läget i Finland, Storbritannien och Rumänien (jfr berättelsen för 2013, s. 12). Det finns stora skillnader i statistikföringen mellan de olika länderna, men omhändertaganden verkar vara vanligast i Finland, Frankrike, Tyskland, Ungern, Litauen, Polen, Portugal, Rumänien och Ryssland. I rapporten nämns Finland tre gånger: bara en liten del av de omhändertagna barnen placeras hos släktingar, det finns inte tillräckligt exakt statistik om de biologiska föräldrarnas etniska bakgrund, nationalitet och inkomstnivå och socialmyndigheterna har inte tillräckligt med resurser. Samma iakttagelser gäller ett flertal andra medlemsländer. I Finland är invandrarfamiljer inte någon nagel i ögat på socialmyndigheterna. Relativt sett är omhändertaganden vanligare i familjer med svag socioekonomisk ställning eller med en ensam förälder.

Resolution 2049 (2015) uppmanar församlingen medlemsländerna att framför allt ratificera konventionerna om adoption och barns rättigheter. Barnets bästa bör ges högsta prioritet i lagstiftning och praxis. Dessutom bör de yrkesgrupper som arbetar med omhändertaganden få adekvat utbildning och man bör in i det sista undvika att bryta banden mellan barnen och de ursprungliga föräldrarna. I statistiken bör exempelvis etnisk och religiös bakgrund ingå. Bortsett från akuta fall bör omhändertaganden bygga på domstolsbeslut. I *rekommendation 2068* (2015) begär församlingen att ministerkommittén skriver in respekt för barnets rättigheter vid omhändertagande i Europarådets strategi för barnets rättigheter 2016–2019. Dessutom bör medlemsländerna få anvisningar om omhändertagande av barn. Anvisningarna ska bygga på FN-konventionen om barnets rättigheter och FN:s resolution från 2010.

FN-konventionen om barnets rättigheter ligger till grund för lagstiftningen om barnets rättigheter i Europarådets medlemsländer. Nya utmaningar som den datatekniska utvecklingen och de ekonomiska nedskärningarna är dock ett hot mot utsatta barn. I rapporten *Inkluderande av barnens rättigheter i grundlagen och som en viktig del av politiken gällande barn* (dok.13787) står det att medlemsländerna bör se till att lagstiftningen är uppdaterad på så sätt att barnets rättigheter fullföljs effektivt i enlighet med barnets bästa. I *resolution 2056* (2015) uppmanar församlingen medlemsländerna att analysera nuläget och vidta åtgärder för att skydda barnets rättigheter i alla situationer och under alla omständigheter.

Under året behandlades också rapporten *Garanterade omfattande vård för barn med uppmärksamhetsstörning* (dok.13712), där det står att det under det senaste decenniet blivit betydligt vanligare att adhd behandlas med läkemedel. Alternativa metoder har fått mindre uppmärksamhet. Men anknytande interventioner i fråga om beteende och undervisning har ökat. I *resolution 2042* (2015) uppmanar församlingen medlemsländerna att ingripa mot riskfaktorer som leder till feldiagnoser, se till att vårdpersonalen får tillräcklig utbildning och följa nationella och internationella anvisningar för diagnosticering. Medicinering är en sista utväg och ska alltid kombineras med andra åtgärder. Kopplingen mellan adhd och anknyttande miljöfaktorer bör undersökas och det behövs satsningar på modeller för tidig intervention. Lärare och föräldrar behöver få mer information om adhd.

I rapporten *Folkhälsa och läkemedelsindustrins intressen: hur garanteras folkhälsans företrädare?* (dok.13869) står det att läkemedelsindustrin spelar en viktig roll i att främja folkhälsan men samtidigt är den också en av de mest lukrativa branscherna i världen. För att undvika intressekonflikter i kontakterna mellan läkemedelsindustri och vårdpersonal bör medlemsländerna enligt *resolution 2071* (2015) gå ut med tydliga anvisningar till företagen, kräva insyn i processerna och förutsätta att en del av deras marknadsföringsbudget går till en offentlig fond för läkemedelsforskning. WHO bör söka alternativ till patent. Marknadstillträdet för generiska läkemedel får inte hindras.

3.8 Idrott och kultur

Studentutbyte (dok.13715) är ett av de främsta målen för Bolognaprocessen. Arbetskraften får högre kompetens och bättre förmåga att samarbeta i en allt mer globaliserad värld. I *resolution 2044* (2015) vill församlingen att medlemsländerna åtgärdar bristen på information, farhågorna när det gäller erkännande av examina, de långa byråkratiska processerna och problemen med finansieringen. I *rekommendation 2066* (2015) begär församlingen att ministerkommittén upprättar anvisningar och stakar ut insatser för att undanröja hindren för studentutbyte, framför allt i fråga om visum, social trygghet, boende och arbetstillstånd. Det behövs också en harmonisering av de anknytande administrativa processerna och ett informationsutbyte om bästa praxis. Dessutom bör det övervägas om den tillhörande konventionen behöver ändras. Centra och nätverk som sprider information bör få stöd för sin verksamhet.

Reformen av styret inom fotbollen (dok.13738) är temat för en rapport där det sägs att korruptionen äventyrar idrottens utbildningsrelaterade och sociala betydelse. Fotbollens globala popularitet gör att de internationella organisationer som är verksamma i bakgrunden har ett särskilt ansvar att bedriva sin verksamhet i enlighet med demokratiska värderingar. Idrottsorganisationerna måste kunna arbeta självständigt, men autonomi får inte möjliggöra kriminell verksamhet. I *resolution 2053* (2015) rekommenderar församlingen att FIFA inleder en ny process för att välja värdland för VM i fotboll 2022, eftersom den tidigare processen som utmynnade i att Qatar beviljades värdskapet uppenbarligen var förknippad med korruption. Församlingen begär att Europarådets medlemsländer tar fram en rättslig ram som incitament för idrottsorganisationer att motverka korruption.

Hur doping påverkar etiken inom och anseendet för idrotten är ett bekymmer som behandlas i rapporten *Omprövning av antidopinstrategin* (dok.13852). Doping får också allvarliga konsekvenser för folkhälsan och är kopplad till organiserad brottslighet. I *resolution 2080* (2015) efterlyser församlingen en gemensam satsning på framför allt förebyggande insatser och ökad medvetenhet bland unga. För att motverka dop-

ning behövs det också gemensamma regler och straffmetoder. Informationsutbytet behöver stärkas och upplysningskampanjer bör ordnas på gräsrotsnivå.

I november antog församlingen *yttrande 290* (2015) om ministerkommitténs *förslag till Europarådets konvention om en integrerad approach till säkerhet, trygghet och service på fotbollsmatcher och andra idrottsevenemang* (dok.13913). Där står det att en brett förankrad och samordnad policy är det bästa sättet att motarbeta våld på och utanför idrottsevenemang. Förslaget väger in de nationella aspekterna och idrottens autonomi på ett bra sätt. Församlingen backar upp ett gemensamt regelverk och inrättande av en mekanism mot våld. Men konventionstexten bör kompletteras med riskanalys baserad på fakta och hänvisningar till terrorhot vid idrottsevenemang.

I rapporten *Kulturarv i kriser och post-kristida situationer* (dok.13758) står det att det tyvärr ingår i dagens konflikter att kulturella konstprodukter avsiktligt förstörs. Målet är oftast att eliminera motståndaren och hela dess kultur. Församlingen anser att detta strider mot de mänskliga rättigheterna. I *resolution 2057* (2015) uppmanar församlingen medlemsländerna att underteckna de internationella avtalen om att skydda kulturarv och att iaktta dem. Dessutom påpekar församlingen att det kan vara ett sätt att försonas att återuppbygga det som förstörts. I *rekommendation 2071* (2015) får ministerkommittén en uppmaning att tillsammans med behöriga FN-organ och EU-institutioner ta fram anvisningar om att skydda kulturarv i konflikter.

Uppföljning av medlemsåtagandena

4.1 Allmänt

Medlemskapet i Europarådet är villkorat med att medlemslandet förbinder sig att ratificera Europakonventionen och att iakttä de värderingar och principer som nämns i konventionen och i Europarådets stadga. Sedan 1990 har medlemsländerna ökat från 24 till nuvarande 47. Europarådet förutsätter att medlemmarna fortsätter med de avtalade demokratiska reformerna för att fullgöra sina medlemsåtaganden. I sitt yttrande där församlingen kommer med en rekommendation till ministerkommittén om att något land ska antas som medlem finns en lista över de avtalade utvecklingsprojekten (färdplan för reformer). För att följa upp och stödja reformerna tog församlingen fram en egen parlamentarisk bevakningsmekanism (granskning) på 1990-talet.

Av de europeiska länderna är det endast Vitryssland och Kosovo som inte är medlemmar.

Uppföljningen utförs av församlingens utskott för bevakning av medlemmarnas skyldigheter och åtaganden (granskningsutskottet). Utskottet arbetar bakom stängda dörrar tillsammans med medlemslandet och hör också ministerkommittén och rådets övriga bevakningsmekanismer (Venedigkommissionen, CPT, ECRI osv.) Utskottsmedlemmarna är utsedda av de politiska grupperingarna i församlingen. Från Finland deltog delegationens ordförande *Maria Guzenina* (sd) och *Sirkka-Liisa Anttila* (cent) samt i början av året *Kimmo Sasi* (saml).

Valövervakning ingår i granskningen. Under året sände församlingen ut delegationer för att övervaka parlamentsvalen i Turkiet, Kirgizistan och Azerbajdzjan samt presidentvalet i Vitryssland.

Granskningsutskottet bevakade nio länder under året (Albanien, Armenien, Azerbajdzjan, Bosnien, Georgien, Moldavien, Ryssland, Serbien, Ukraina) och hade en uppföljande dialog

(post-monitoring) med fyra länder (Bulgarien, Makedonien, Montenegro, Turkiet). Utskottet har behandlat rapporter om alla de här länderna, men bara en del av rapporterna har tagits upp för antagande vid en session.

En gång om året diskuterar församlingen granskningen på ett allmänt plan. I rapporten *Församlingens granskningsprocess, framsteg under perioden oktober 2014–augusti 2015* (dok.13868) och i den anknytande *resolutionen 2078* (2015) får de länder som genomgår granskning beröm för sina framsteg även om det fortfarande förekommer allvarliga strukturella problem i alla länder. Länderna uppmanas att satsa på de föreslagna reformerna. I resolutionen beskrivs de mest flagranta svagheter och bristerna i alla länder som genomgår granskning. Rysslands agerande i Ukraina, Abchazien och Sydossetien fördöms. Församlingen beklagar Rysslands beslut att upphöra med dialogen efter att landets rösträtt i församlingen lades på is. Det långsamma genomförandet av strukturella reformer i Ukraina får kritik. Det är en viktig uppgift att bevaka medlemsåtagandena och beslutet att också följa upp läget i länder som inte granskas är välkommet. Rapporten innehåller därför också halvtidsutvärderingar i fråga om Andorra, Belgien, Cypern och Kroatien. Ett förslag att låta Frankrike genomgå granskning avvisades. Granskningsutskottet har ett nytt underutskott som bevakar frusna konflikter.

4.2 Azerbajdzjan

Azerbajdzjan har funnits med på granskningsutskottets arbetslista ända sedan 2001, då landet blev medlem. I *resolution 1917* (2013) som antogs 2013 uttrycker församlingen en allvarlig oro över demokratin i landet och föreslår konkreta insatser för att garantera de grundläggande rättigheterna inom alla områden som är viktiga för demokratin som rättsväsendets oavhängighet, bekämpning av korruption och organiserad brottslighet, frigiv-

ning av politiska fångar, bemötande av fångar och utredning av misstankar om tortyr samt vallagstiftningen och oppositionens ställning och dialog med regeringen.

Den nyaste rapporten *De demokratiska institutionernas verksamhet i Azerbajdzjan* (dok.13801) går in på vallagstiftning, rättsväsende (utnämning av domare och åklagare), yttrandefrihet och föreningsfrihet. Församlingen framhåller att äkta demokrati kräver respekt för rättsstatsprincipen, maktens tredelning, genuint fria val, fria medier och fungerande civilt samhälle. Azerbajdzjan förhåller sig allt mer skeptiskt till den internationella kritiken och förnekar att det finns politiska fångar i landet.

I *resolution 2062* (2015) upprepar församlingen sin generella synpunkt på demokratin i landet. Myndigheterna uppmanas bland annat att upphöra med det systematiska förtrycket av människorättskämpar, se till att domstolar och domare är oavhängiga, sluta störa journalister i deras arbete, frige politiska fångar och återta beslutet att stänga OSSE:s kontor i Baku. Landet uppmanas också att genomföra Europadomstolens beslut och Venedigkommissionens rekommendationer före parlamentsvalet i november 2015.

Som ett led i bevakningen av medlemsåtagandena sände församlingen ut en delegation för att övervaka parlamentsvalet. Beslutet föregicks av en livlig debatt också i andra internationella organisationer, med vilka valövervakningen i regel har genomförts. Men på grund av restriktioner som Azerbajdzjan införde övervakades valet inte av Odihr, OSSE:s parlamentariska församling eller Europaparlamentet. Europarådets församling beklagade OSSE:s beslut, men bestämde sig för att genomföra valövervakningen, eftersom den ingår som ett väsentligt element i bevakningen av landets medlemsåtaganden. Delegationen från OSS leddes av Leonid Slutskij (Ryssland). Azerbajdzjan hade dessutom sänt ut inbjudningar direkt till nationella parlament.

Parlamentsvalet hölls den 1 november 2015 och församlingen sände ut en delegation på 28 personer för att övervaka det. Ordföranden för Finlands delegation, *Maria Guzenina* (sd), övervakade valet i huvudstaden Baku.

Landet har nio miljoner invånare och i valet deltog femton partier och 767 kandidater. De viktigaste oppositionspartierna bojkottade valet, för

de ansåg att det inte fanns förutsättningar för fria och ärliga val. Den internationella pressen hade ganska lite information om valet före valdagen. Ackrediteringen av journalister från exempelvis Reuters och Rundradion godkändes inte. Tekniska problem uppgavs vara orsaken.

President Ilham Aliyevs parti, Nya azerbajdzjanska partiet, fick 70 platser av 125 i parlamentet. Tolv platser fördelades mellan elva små partier som stödde regeringen och 43 platser gick till obundna kandidater. De flesta av dem stöder regeringens politik. Valdeltagandet var 55,7 procent.

Enligt delegationens rapport gick valet lugnt till och vallagen respekterades huvudsakligen i enlighet med internationell standard. Det tekniska genomförandet var förenligt med reglerna och inga allvarliga fall av missbruk påträffades. Det står i rapporten att valet var ett stort steg mot fria och demokratiska val. Medborgarna fick sin röst hörd. Men observatörerna är oroade över att läget i fråga om de mänskliga rättigheterna över lag blivit sämre. En lång rad människorättskämpar och representanter för fristående organisationer sitter fängslade. Valobservatörerna uppmanade till fortsatta reformer med hänsyn till bland annat rekommendationerna från Europarådets människorättskommissarie, Venedigkommission och församling.

Valobservatörerna stod inte enhälligt bakom rapporten. Fyra medlemmar av socialistgruppen (Finckh-Kramer/Tyskland, McNamara/Irland, Schwabe/Tyskland, Attila Mesterhazy/Ungern) lämnade genast den 1 november 2015 en avvikande mening där de upprepar de tidigare framförda kritiska synpunkterna på läget i fråga om demokrati och mänskliga rättigheter i landet. De anser att läget när det gäller de mänskliga rättigheterna hade blivit sämre före valet, att de fristående organisationerna och medierna hade fått sina verksamhetsmöjligheter kringskurna och att Venedigkommissionens rekommendationer för att se över vallagstiftningen inte hade beaktats. Medlemmarna Kavvadia (Grekland) och Jónason (Island) i vänstergruppen publicerade också ett eget kritiskt yttrande den 2 november 2015. De håller inte med om att valet var förenligt med Europarådets standard för fria och demokratiska val.

Inte heller oppositionen eller det civila samhället kom med någon positiv bedömning av

valet. Oppositionen upplevde att den inte hade fått någon riktig chans att klara sig i valet. Dess möjligheter till valkampanj begränsades genom att framträdanden i tv blev avgiftsbelagda. Presidentens motståndare och kritiska journalister fängslades. En vecka före valet avskedade Aliyev säkerhetsministern utan att uppge någon orsak.

4.3 Monaco

Att Monaco så sent blev medlem i Europarådet (2004) har sin förklaring i landets unika konstitution och nära relation till Frankrike. Europarådet krävde att Monaco skulle ändra sin grundlag, annan lagstiftning och förvaltningspraxis. Granskningsutskottet har bevakat framstegen med reformerna sedan landet blev medlem i Europarådet. År 2009 började en så kallad uppföljande dialog med Monaco. Den pågår inom utskottet och behandlas inte under sessionerna.

I den senaste *rapporten* (dok.13739) beskrivs de reformer som genomförts, bland annat har parlamentet fått starkare ställning och ändringar har införts i partilagen, lagen om partifinansiering, strafflagen och straffprocessen. Parlamentsvalet 2013 förlöpte väl. I *resolution 2052* (2015) uppmanar församlingen Monaco att fortsätta med reformerna inom många områden, bland annat för att ratificera tilläggsprotokoll 1 och 9 till Europakonventionen samt sociala stadgan. Församlingen beslutar dock att upphöra med den uppföljande dialogen. Den legislativa och institutionella utvecklingen bevakas också framöver.

4.4 Montenegro

Montenegro anslöt sig till Europarådet i maj 2007. Granskningsutskottet konstaterar i sin senaste rapport *Respekt för medlemskyldigheter och förpliktelser* i Montenegro (dok.13665) att landet konsekvent har drivit på en revidering av lagstiftningen. Rapporten utarbetades av *Kimmo Sasi* (saml) och Nursuna Memeçan (Turkiet).

Montenegros mål är att bli medlem i EU. Europarådets ministerkommitté beslutade i början av 2014 upphöra med extra inventeringar under förutsättning att de pågående reformerna fortsätter särskilt i fråga om grundlagen och rättssystemet (domarna, högsta domstolen och åklagarmyndigheterna). Men justeringen av vallag-

stiftningen bör fortsätta liksom också åtgärderna för att förbättra valsystemets trovärdighet. Kampen mot korruption och organiserad brottslighet måste effektiviseras. Minoriteternas rättigheter och omvärldsvillkoren för oberoende medier måste tryggas.

I *resolution 2030* (2015) konstateras att utvecklingen i fråga om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstaten har varit positiv och att den interna dialogen mellan olika parter har stärkts. Dessa framsteg har i sin tur bidragit till ökad stabilitet i området. Landet har förmått främja förhållandena för bland annat flyktingar och internflyktingar samt minska diskrimineringen av vissa befolkningsgrupper genom lagreformer. Men trots det har Montenegro sedan Jugoslavien upplöstes några tusen flyktingar som saknar medborgarskap. De kommer från Kosovo, Bosnien och Hercegovina samt Kroatien. En specialåklagare med fokus på korruption och ett centralt ämbetsverk som börjar arbeta 2016 stärker kampen mot korruptionen. Församlingen avslutar den egentliga granskningen men förutsätter före utgången av 2017 förbättringar i rättsväsendets funktion, bortrensningen av korruption och i yttrandefriheten samt förändringar i vallagstiftningen särskilt för att trygga att förhandlingarna om ett EU-medlemskap ska avancera.

4.5 Turkiet

Turkiet blev Europarådsmedlem redan 1950 knappa sex månader efter att organisationen hade grundats. Landets ställning i organisationen stärktes ytterligare under året. Europarådets verksamhet finansieras genom medlemsavgifter vars belopp baserar sig på bland annat invånartal och BNP. Turkiet anmälde i ministerkommittén intresse för att bli en av Europarådets största finansiärer från början av 2016. Enligt ministerkommitténs bedömning innebär Turkiets höjda avgift att de övriga medlemsstaternas avgifter förblir på nuvarande nivå.

I början av året tog Turkiet med understöd från sex andra medlemsländer ett initiativ (dok.13782) om att utöka antalet platser i landets delegation i den parlamentariska församlingen och att ge turkiska status av arbetspråk. Den sistnämnda reformen skulle kräva en ändring i artikel 28.3 i församlingens procedurregler.

Enligt *resolution 2058* (2015) blir Turkiet till följd av folkökning (77 miljoner invånare) sjätte störst bland de länder som finansierar Europarådet vid sidan av Ryssland, Frankrike, Tyskland, Storbritannien och Italien. Antalet medlemmar i Turkiets delegation ökar från 12 till 18 och representationen i församlingens utskott ökar. Enligt *rekommendation 2072* (2015) ger församlingen sitt stöd till att turkiska blir arbetsspråk under förutsättning att ministerkommittén beviljar församlingen de tilläggsanslag som behövs.

Turkiets parlament har 550 ledamöter som väljs för fyra år. I Turkiet hölls under året två parlamentsval: ordinarie val den 7 juni och förtida val den 1 november. Europarådets och OSSE:s parlamentariska församlingar samt Odihr sände valövervakare till bägge valen.

Enligt valövervakarna sköttes arrangemangen vid valet i juni huvudsakligen på ett professionellt sätt trots att valövervakarnas arbete enligt rapporten begränsades i vissa fall. Vallängderna lämnades på behörigt sätt och för första gången kunde man rösta i utlandet. Det är dock möjligt att antalet avgivna röster avvek från det som uppgavs. Trots att övervakargrupperna tilläts medverka i valen bör deras ställning ytterligare garanteras genom lag.

Det fanns kandidater på listor från 20 partier och obundna kandidater från 85 valkretsar. Valkretsarnas storlek och antalet ledamöter från varje krets är så pass oproportionerliga att rösterna inte får samma vikt. Detta samt den politiska mångfalden påverkas i synnerhet av att röstspärren för partierna är tio procent, vilket är högst i världen.

I valen respekterades i huvudsak de grundläggande friheterna men vissa allvarliga brister som strider mot OSSE:s principer iaktogs bland annat i fråga om medierna, yttrande- och mötesfriheten, valfinansieringen och insynen i förvaltningen. Under kampanjen inträffade också en del våldsdåd, några med dödlig utgång. Polariseringen och den retoriska motsättningen mellan AKP och övriga partier var stark och väljarna erbjöds politiska alternativ även om debatter mellan partiledarna saknades. Sammankomster för enskilda oppositionspartier begränsades eller inställdes genom att de ersattes med evenemang med presidenten eller premiärministern. Den sittande presidenten Recep Tayyip Erdoğan – som enligt lag ska vara partipolitiskt obunden – deltog i anmärknings-

vårt många offentliga kampanjevenemang och kritiserade oppositionen. Presidenten och AKP fick större delen av uppmärksamheten i de principiellt mångsidiga medierna, särskilt i den offentliga kanalen TRT1. De medier som framfört kritik mot det ledande partiet utsattes för påtryckningar och yttrandefriheten var också i övrigt begränsad till följd av en lag som kriminaliserar kränkningar mot presidenten. Dessutom har partierna förbjudits att främja ideologier som är icke-sekulara, separatistiska eller som försvarar förekomsten av minoriteter.

Författningsdomstolen tog emot klagomål över bland annat valnämndens agerande och särskilt över att presidenten var så synlig i medierna och att han ingrep i valkampanjen. Men klagomålen har inte behandlats. Enligt övervakarna bör begränsningarna av rösträtten och möjligheten att kandidera strykas ur grundlagen och övervakningen av centralvalnämndens beslut och av besvärörfarandet bör förbättras.

I valet i juni 2015 fick det ledande partiet som stöds av president Erdoğan flest röster (40,9 %), men lyckades inte få majoritet i parlamentet. Det kemalistiska CHP samlade 25 procent av rösterna, det nationalistiska MHP 16 procent och det kurdvänliga HDP 13,1 procent. Som avslutning på ett flertal misslyckade förhandlingar om en koalitionsregering fattade president Erdoğan beslut om nyval den 1 november 2015.

Nyvalet bjöd på överraskningar när AKP trots ett ogynnsamt förhandsläge och opinionsmätningar fick nästan 50 procent av rösterna och 317 platser i parlamentet. Det ledande partiet kunde således bilda en enpartiregering och fortsätta på 2002 års linje. Det kurdvänliga partiet HDP som skördat framgångar vid junivalet förlorade vid nyvalet ungefär en miljon röster till AKP men överskred röstspärren på 10 procent och fick 59 platser i parlamentet. Orsaken till resultatet tros vara de upptrappade striderna mellan de turkiska myndigheterna och det kurdiska partiet PKK i sydöstra Turkiet. Det kemalistiska partiet CHP som blev tvåa i valet fick 134 platser och det nationalistiska MHP som blev fyra fick 40 platser.

Trots att valet huvudsakligen gick lugnt till skuggades de särskilt av de ökade oroligheterna och våldsamheterna i sydöstra Turkiet som medförde att kampanjföringen inte var fri. En fredsmarsch i Ankara den 10 oktober slutade i

en blodig självmordsattack där 102 personer dog och över 500 skadades. Det var den blodigaste terrorattacken i det moderna Turkiets historia och följden blev att partierna tillfälligt avbröt kampanjerna.

Under kampanjen utsattes särskilt HDP:s partikansliere och representanter för våldsamma attacker och mediefriheten begränsades. Även om Erdoğan höll lägre profil vid novembervalet än på sommaren stödde tre av de fem största mediehusen öppet regeringen. Församlingen fördömde regeringens åtgärder mot vissa tevekanaler strax före valet. Under tiden mellan valen väcktes också åtal mot journalister, användare av sociala medier och misstänkta terrorister.

Trots det goda valresultatet räcker parlamentsplatserna för AKP inte för att genomdriva den grundlagsändring för att stärka presidentens maktbefogenheter som Erdoğan har hoppats på. Under valet betonade AKP att partiet representerar stabilitet i Turkiet, men det är oklart om regeringen kommer att fortsätta med attackerna i kurderna eller om partiet försöker lugna ner läget.

Oron över att stabiliteten i Turkiet ska rubbas är stor både inom och utanför Turkiet. Många är bekymrade över hur presidenten och regeringen bemöter kritikerna. Men samtidigt är landet en viktig partner på grund av det geopolitiska läget mellan Syrien och Ryssland. Också skötseln av flyktingkrisen kräver goda samarbetsrelationer med Turkiet.

4.6 Ukraina

Ukraina antogs som medlem i Europarådet 1995. Församlingen har följt upp hur landet iaktar sina medlemsåtaganden allt sedan anslutningen. Uppföljningen är baserad på den färdplan som utarbetades när Ukraina anslöt sig (*yttrande 190* (1995)). Samma problem och brister i de basala strukturerna för demokratin i Ukraina har tagits upp gång på gång i församlingens rapporter. För att avhjälpa dem har församlingen utarbetat rekommendationer och föreslagit konkreta åtgärder. Europarådets övriga politik- och expertorgan har också följt upp landets utveckling och gett stöd för demokratiprocessen i Ukraina i form av olika program. Församlingen har därför i sin granskning utnyttjat arbetet inom Europarådets övriga uppföljningsmekanismer såsom Venedig-

kommissionen. Som ett led i granskningen har församlingen sänt ut delegationer för att övervaka parlaments- och presidentvalen.

Församlingen har entydigt fördömt Rysslands förbrytelser i anknytning till Ukrainaregionens integritet, annekteringen av Krim till Ryssland och krigshandlingarna i östra Ukraina. De rapporter och resolutioner som antagits under året har gällt flyktingläget och den humanitära situationen till följd av krisen.

I rapporten *Det humanitära läget för ukrainska flyktingar och internflyktingar* (dok.13651) från januari konstateras att brotten mot Minskavtalet från september 2014 om eldupphör och Rysslands delaktighet rubbar områdets stabilitet. Som en följd av konflikten finns det 921 000 interna flyktingar i Ukraina. Över 524 000 har flytt till Ryssland. I de områden i sydöstra Ukraina som kontrolleras av separatisterna bor uppskattningsvis över två miljoner personer under dåliga förhållanden. Läget är särskilt bekymmersamt för flyktingarna och internflyktingarna. Dessutom rapporteras det om flera fall av allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna.

I rapporten från januari hänvisas till en rapport från Europarådets människorättskommissarie om människorättskränkningar och diskriminering mot ukrainare och Krimtatarer på Krimhalvön. Förövarna bör ställas inför rätta och fallen bör utredas opartiskt. Människorättsläget i Krim har förvärrats med påföljden att hundratusentals invånare har flytt till Ryssland. Dessutom har tusentals personer som flytt från området sökt asyl på annat håll i Europa. Myndigheterna i Ukraina och Ryssland avkrävs konkreta åtgärder för att trygga dessa människors rättigheter. Samtidigt hoppas man att det internationella samfundet och Europarådets bank (CEB) ska stödja dessa människor och vidta adekvata åtgärder.

Resolution 2028 (2015) innehåller flera åtgärdsförslag och uppmaningar. Församlingen uppmanar Europarådets människorättskommissarie att fortsatt följa läget. För att underlätta det humanitära läget behövs biståndsinsatser från det internationella samfundet. Parterna uppmanas att iaktta Minskavtalet från september och att iaktta folkrättens principer. Det humanitära biståndet måste tillförsäkras tillträde till området och förseelser och våldshandlingar måste undersökas. Dessutom bör människors möjligheter att

återvända till sina hemtrakter främjas. Myndigheterna i Ukraina måste vidta åtgärder för att avhjälpa situationen för de interna flyktingarna. Ryssland bör upphöra med vapenleveranserna och respektera de mänskliga rättigheterna för alla medborgare som bor på Krimhalvön. Ryssland bör tillåta att ukrainska flyktingar bosätter sig på andra ställen i Ryssland inklusive S:t Petersburg och Moskva. Det internationella samfundet bör fortsatt sända humanitärt bistånd och se till att biståndet når fram till dem som behöver det. Europarådets bank bör överväga stöd till projekt för återuppbyggnad.

Det politiska utskottet och migrationsutskottet höll en gemensam frågestund om det humanitära läget i Ukraina i april 2015. I frågestunden deltog Armen Harutyunyan, dierktör för FN:s människorättsmission i Ukraina, Vanno Noupech, UNHCR:s lokala representant i Vitryssland, Moldova och Ukraina, Kateryna Kichyk, verksamhetsledare för Coalition of Patriotic Forces of Donbas och Oleksandra Matvichuk, styrelseordförande För Center for Civil Liberties of Ukraine.

Församlingens andra rapport under året behandlade *personer försvunna under konflikten i Ukraina* (dok.13808). Enligt uppgifter från FN har 5 486 personer dött och 12 972 skadats i Ukrainakonflikten sedan april 2014. Under tiden 1.4.2014–12.5.2015 finns uppgifter om 1 330 försvunna. Bland dem finns journalister, soldater, gränsbevakare, frivilliga soldater, representanter för nationalgardet och civilpersoner. Ryssland har inte meddelat om försvunna ryska soldater trots att landet har erkänt närvaron av ryska frivilliga i östra Ukraina. Sedan Ukrainas regering har förklarat militäraktionerna i landets östra delar för terrorism har Ukrainas säkerhetsmyndigheter en skyldighet att i samarbete med andra myndigheter samlar uppgifter om försvunna personer. Rapporten granskar myndigheternas verksamhet, medborgarorganisationernas verksamhet och den hjälp som har getts familjemedlemmar till försvunna personer. Lagstiftningen och samarbetet mellan myndigheterna måste utvecklas.

Församlingen betonar i *resolution 2067* (2015) att frågan om försvunna personer endast kan lösas genom samarbete mellan alla parter i konflikten. Församlingen uppmanar Ukraina, Ryssland och separatistgrupperna i bland annat Donetsk och

Luhansk att undersöka fallen och ge familjerna till de försvunna personerna stöd, sprida information om de försvunnas vistelseorter och att återlämna oidentifierade lik. Dessutom uppmanar församlingen parterna att tillsätta en gemensam arbetsgrupp för hantering av försvunna personer och att underlätta arbetet för de medborgar- och internationella organisationer som letar efter försvunna personer.

I rekommendation 2076 (2015) ber församlingen ministerkommittén att ta reda på hur Europarådet kan bidra till att reda ut vad som hänt dem som försvunnit i Ukrainakonflikten och var de finns, och att erbjuda hjälp i synnerhet inom ramen för samarbetsprogrammen.

En representant för det politiska utskottet deltog i den delegation som Europarådets kommunalkongress sände ut för övervakning av de lokala valen i Ukraina.

4.7 Ungern

I *resolution 1941* från 2013 uttryckte församlingen sin oro över hur demokratin, människorättsfrågorna och rättsstaten utvecklas i Ungern och över att de nya lagarna, bland dem ändringarna i grundlagen, har undergrävt förtroendet för rättsystemet, försvagat rättsstatens funktionalitet och den demokratiska tillsynen och oavhängigheten samt inskränkt mediefriheten. Församlingen föreslog ändringar i bland annat lagen om religionsfrihet, vallagen, medielagen, lagen om författningsdomstolen och lagen om domstolsväsendet. Förslaget att ta Ungern under övervakning föll med rösterna 135–38–24, men utvecklingen av läget i landet följs upp.

I den senaste *Ungernrapporten* (dok.13806) har församlingen granskat utvecklingen bland annat i ljuset av utlåtanden från Venedigkommissionen. I rapporten granskas lagen om religionsfrihet och kyrkans ställning, vallagen, lagen om författningsdomstolen och rättsväsendet samt medielagstiftningen. I *resolution 2064* (2015) välkomnar församlingen de ungerska myndigheternas åtgärder samt samarbetet med Europarådets generalsekretärare, och uppmanar till en fortsatt öppen och konstruktiv dialog. Uppföljningen av situationen i Ungern enligt den tidigare *resolution 1941* (2013) kan enligt resolutionen anses vara avslutad.

4.8 Ryssland

Församlingen beslutade i maj 2014 begränsa Rysslands deltagande i utskotts- och församlingsarbetet som protest mot landets kränkningar av folk-rätten i Ukraina. Parlamentarikerna i Rysslands delegation fick bland annat inte rösta i sessionen, delta i de viktigaste utskottens arbete eller delta i Europarådets valövervakning. Efter förlusten av rösträtten sände Ryssland inga parlamentariker till Europarådets sammanträden 2014.

Vid sessionen i januari aktualiserades Rysslands ställning på nytt på initiativ av gruppen Europeiska konservativa. Ärendet lämnades för beredning till granskningsutskottet som i sin rapport uppställde flera villkor i anslutning till lösningen på Ukrainakrisen som Ryssland måste uppfylla före församlingens session i juni för att fullmakterna ska återställas fullt ut. Enligt utskottets ursprungliga förslag ska Ryssland återfå rösträtten i sessionen men medlemmarna i Rysslands delegation ska fortfarande inte få delta i exempelvis valövervakning, och ryska ledamöter ska inte få utnännas till rapportörer i sessionen. Granskningsutskottet ansåg att Ukrainakonflikten inte kan lösas utan en bred politisk vilja från Rysslands sida och medverkan från de ryska parlamentarikerna.

Församlingens beslut fattades efter en lång diskussion och många omröstningar. Många av inläggen uttryckte också oro över hur Ryssland på sikt förhåller sig till medlemskapet i Europarådet. Det befaras att en vilja att isolera Ryssland från Europarådet och Europa är på väg att bli starkare i Kreml. En sådan utveckling är varken bra för Ryssland eller Europa. Om Ryssland skulle lämna Europarådet vore det en katastrof bland annat för de ryssar som har kunnat ifrågasätta ryska myndigheters beslut bland annat i Europadomstolen.

Församlingens slutgiltiga beslut var strängare än granskningsutskottets förslag. *Resolution 2034* (2015) godkändes med rösterna 160–42–11. Enligt den beslutade församlingen hålla i kraft begränsningarna i fråga om Rysslands fullmakter. Dessutom fräntogs Ryssland rätten att utnämna rapportörer och representera Europarådet i andra organisationer. Enligt församlingens beslut måste Ryssland uppfylla flera villkor för att kunna medverka i Europarådets verksamhet utan begränsningar.

Församlingen motiverade beslutet med att Ryssland har brutit mot folkkrättens principer genom att annektera Krimhalvön och att landet upprätthåller konflikten i östra Ukraina. Enligt resolutionen kan rösträtten återställas om Ryssland uppfyller de villkor som församlingen har uppställt. Ryssland bör dra bort alla sina trupper från Ukrainas territorium, avhålla sig från att leverera vapen till rebellerna, förhindra att ryska frivilliga förflyttar sig till östra Ukraina, kriminalisera ryska civilpersoners deltagande i väpnade konflikter utomlands och samarbeta vid utredningen av Malaysian Airlines flyg MH17. Ett villkor är också att den ukrainska piloten Nadija Savtjenko befrias.

I resolutionen betonades betydelsen av dialog och där ingick ett beslut om att inleda sonderingar med parlamenten i Ryssland och Ukraina för att tillsätta en gemensam arbetsgrupp som ska behandla Ukrainakrisen.

Som motaktion meddelade Ryssland omedelbart att landet drar sig ur all verksamhet inom Europarådet till slutet av 2015. Ärendet var inte på agendan vid sessionen i april.

I juni bedömde församlingen läget på nytt. I en ny *rapport* (dok.13800) granskades händelserna och människorättsläget i Ryssland, Ukraina och Krim, Minskavtalen, den ryska närvaron i Ukraina och Rysslands agerande i relation till Europarådets åligganden. I rapporten betonades också dialogens nödvändighet för att nå en lösning. Rapporten utarbetades av Stefan Schennach (Österrike) som föreslår att beslutet från i januari ska hållas i kraft till årets slut.

Resolution 2063 (2015) godkändes med rösterna 123–11–13. Där uppmanar församlingen de ryska myndigheterna bland annat att verkställa Minskavtalet, återta den olagliga annekteringen av Krim, dra bort alla sina trupper från Ukraina, befria Nadija Savtjenko och informera familjerna till de försvunna ryska soldaterna om soldaternas öde. Slutligen konstaterar församlingen att den för att visa på sitt engagemang för en öppen och konstruktiv dialog avhåller sig från att återta godkännandet av Rysslands fullmakter.

I februari 2016 har det gått 20 år sedan Ryssland anslöt sig till Europarådet.

Demokratipartnerskapsländer

Verksamheten inom Europarådet intresserar i tilltagande utsträckning länder utanför Europa. Statusen som församlingens demokratipartner erbjuder dessa länder möjligheten att på vissa villkor delta i församlingens arbete. År 2015 hade församlingen tre demokratipartner: Marocko, Palestina och Kirgizistan. Dessutom bereder församlingens politiska utskott rapporter om samarbetet och främjandet av dialogen med Algeriet, Jordanien, Libanon och Tunisien. Israel har varit kandidatland i Europarådet sedan 1957.

Församlingens övriga yttre förbindelser beskrivs i kapitel 6.

5.1 Marocko

Representanter för Marocko har aktivt tagit del i församlingens verksamhet inklusive utskottsarbetet. Församlingens *rapport* för 2015 (dok.13807) innehåller en bedömning av *människorätts- och demokratiutvecklingen i Marocko*. Föregående motsvarande rapport antogs 2013. I den nya rapporten konstateras att rollen för de demokratiska institutionerna (parlamentet, de politiska partierna) har stärkts men att lagstiftningen fortfarande behöver utvecklas inom flera områden. Det krävs satsningar på genomförandet av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europarådet stödjer demokratiutvecklingen i Marocko inom ramen för rådets eget mellanstatliga grannskapsprogram. Men frågan om Västsaharas juridiska ställning är fortfarande olöst. Församlingen är bekymrad över människorättsläget i området och stödjer FN:s ansträngningar för att finna en lösning.

I *resolution 2061* (2015) kritiserar församlingen Marocko för brist på framsteg bland annat vad gäller dödsstraffet, tortyr, omänskligt bemötande, yttrandefriheten, mediefriheten och mötesfriheten. Marocko uppmanas dessutom att satsa mer på jämställdhet mellan kvinnor och män och på att förbättra vallagstiftningen och valprocessen.

Marocko får beröm bland annat för att landet har ingått flera avtal med Europarådet och tagit aktivt del i arbetet inom Europarådets parlamentariska församling och utskott. Marocko håller parlamentsval 2016.

5.2 Kirgizistan

Kirgizistan är det första av de fem länderna i Centralasien som församlingen har beviljat status som demokratipartner. Sedan 2014 kan Kirgizistans representanter delta i församlingens arbete och det politiska utskottet följer hur landet utvecklas och reformerna framskrider.

Församlingen skickade en övervakningsdelegation till presidentvalet i oktober 2010. År 2015 stod parlamentsvalet i turen. Valövervakningen genomfördes i samarbete med OSSE:s parlamentariska församling, Odihr och Europaparlamentet.

Kirgizistan har ett enkammarparlament med 120 platser (före 2010 års reform 90 platser) och ledamöterna väljs genom ett proportionerligt listval. För att komma in i parlamentet måste ett parti överskrida en nationell gräns på sju procent av rösterna och en regional gräns på 0,7 procent av rösterna i alla sju oblast (administrativt område) och i Bisjkek och Osj. Procenttalet jämförs med antalet registrerade väljare. En sådan dubbel begränsning försvagar syftet med det proportionella valsättet. För att makten inte ska koncentreras allt för mycket kan ett parti få in högst 65 ledamöter. Dessutom måste bägge könen och de etniska minoriteterna beaktas på vallistorna.

Det föregående parlamentsvalet 2010 utföll mycket jämnt. Störst blev det kirgisnationalistiska Ata-Zhurt med 28 platser, näst störst det socialdemokratiska SDPK med 26 platser, tredje det ryskvänliga Ar-Namys med 25 platser, fjärde Republika med 23 platser och femte det socialistiska Ata-Meken med 18 platser. De övriga partiernas understöd kom inte över den uppställda

gränsen på 5 procent. Efter 2010 års val bildades en majoritetskoalition av SDPK, Respublika, Ata-Meken och Ar-Namys, men den blev kortvarig då Ata-Meken övergav samarbetet. Därefter bildades en ny koalition av SDPK, Ar-Namys och Ata-Meken. I början av 2014 lämnade Ata-Meken koalitionen och regeringen upplöstes. Ministerrarna behöll trots det sina poster.

Bedömningen av valet den 4 oktober 2015 var försiktigt positiv. Valdagen var lugn och den allmänna stämningen var god. Väljarna hade gott om alternativ och kampanjföringen var livlig. Ett nytt inslag var att den 2015 ändrade vallagen innehöll ett villkor om att väljarna skulle registreras biometriskt. Det fungerade bitvis dåligt då väljare saknades i vallängderna. Den nya teknik som användes i vallokalerna fungerade relativt väl. Centralvalnämndens agerande tillät insyn men i öppenheten för rösträkningen fanns det allvarliga brister. Lokala resultat publicerades så snart vallokalerna hade stängt. Bland väljarna cirkulerade rykten om köp av röster. Medierna gav kandidaterna möjlighet att hålla sig framme men bemötte inte alla kandidater lika.

Av fjorton partier fick sex plats i parlamentet. Valvinnare blev det ryskvänliga socialdemokratiska partiet (SDPK) som fick 38 platser. Partiet står nära president Almazbek Atambayev. Tvåa blev det kirgiznationalistiska Respublika-Ata-Zurt med 28 platser och trea Kyrgyzstan Party med 18 platser. De nya partierna Onuguu-Progress och Bir Bol fick 13 och 12 platser och det socialistiska Ata Meken fick 11 platser. Valdeltagandet var enligt centralvalnämnden 58 procent.

SDPK:s ordförande Chynybai Tursunbekov konstaterade efter valet att alla koalitionsformer är tänkbara. Partiernas starka sympatier för Ryssland kommer ändå att synas i landets utrikespolitik. De kirgiziska regeringarna har inte haft det lätt under de senaste åren: under föregående valperiod fällde interna meningsskiljaktigheter fyra regeringar. Regeringen står inför stora strukturella reformer i rättsväsendet och det svåra ekonomiska läget kräver snabba beslut. Ändå ser analytikerna ingen reformvilja hos valsegrarna och många har konstaterat att valet var första omgången i 2017 års presidentval. Kirgizistans president Atambayev lämnar sin post efter den sexårsperiod som grundlagen tillåter.

5.3 Övriga länder i Medelhavsområdet

Församlingens politiska utskott har under året fortsatt dialogen med Algeriet, Jordanien, Libyen och Tunisien. Alla dessa länder är intresserade av att öka samarbetet i syfte att nå status som demokratipartner.

Kommitténs första diskussionsmöte med Jordanien hölls redan 2013. Rapportörerna besökte landet 2013, 2014 och 2015. I april 2015 deltog parlamentsledamoten Abdallah Khawaldeh i ett möte med det politiska utskottets underutskott för Mellanöstern.

Dialogen och samarbetet med Tunisien har fortgått under flera år. Rapporten från församlingens valövervakare om 2014 års parlamentsval och presidentvalet i slutet av 2014 behandlades i januari 2015 (dok.13654).

Parlamentsvalet i Tunisien i oktober 2014 innebar ett viktigt steg i förändringarna efter revolutionen. Valet var fritt och öppet och de ledamöter som valdes kan faktiskt anses representera medborgarna på ett sätt som ger ledamöterna legitimitet att fatta behövliga och viktiga beslut. Organiseringen av valet samt kommunikationen med valövervakarna och det civila samhället gjorde ett positivt intryck. Bland de behövliga reformerna nämner rapporten att bestämmelserna om finansieringen av valkampanjerna måste ses över och att ungdomar, kvinnor och utsatta grupper måste uppmuntras att delta i val. Dessutom bör medierna uppmuntras att medverka i samhällsdebatten och att jämföra olika politiska program.

Presidentvalet i Tunisien förrättades i två omgångar (23.11 och 21.12.2014). Valövervakarna gav en huvudsakligen positiv bedömning om valet (dok.13672). Presidentvalet i Tunisien var liksom parlamentsvalet en viktig milstolpe i landets demokratiska reformer. Valet var professionellt ordnat, ärligt och öppet. Det fanns 27 kandidater av vilka dock endast en var kvinna. Vid första omgången fick Beji Caid Essebsi 39,46 procent och Moncef Marzouki 33,43 procent av rösterna. Vid andra omgången vann Essebsi med 55,68 procent av rösterna. Det livliga valdeltagandet (64,6 %) kan anses visa att medborgarna väntar sig att presidenten ska garantera att landets institutioner fungerar och är stabila och att presidenten ska

samarbeta med landets parlament och regering för att främja den ekonomiska och samhälleliga utvecklingen i Tunisien. Som förbättringsobjekt nämns lagstiftningen om kandidaternas valfinansiering särskilt i fråga om insyn och övervakning när det gäller finansieringskällor. Lagstiftningen bör dessutom med större effektivitet förebygga missbruk av administrativa resurser under valkampanjerna.

Det politiska utskottets rapportör besökte landet i januari 2015. Tuniens representanter Nadhir Ben Ammou och Lamia Mlayeh deltog i ett möte med underutskottet för Mellanöstern i april.

Det politiska utskottet utarbetar dessutom rapporter om Libanon och Libyen. Algeriet besöktes av utskottets rapportör i juni.

Församlingens yttre förbindelser

6.1 Vitryssland

Relationen mellan Europarådets parlamentariska församling och Vitryssland är oförändrad. För närvarande söker landet inte medlemskap i Europarådet, men församlingen följer landets utveckling. Avskaffande av dödsstraffet är fortfarande en knäckfråga för relationerna mellan Europarådet och Vitryssland, som är det enda landet i Europa där dödsstraff är i kraft. Landets människorättsläge är dåligt och många motståndare till regeringen sitter i fängelse.

Det politiska utskottet följer utvecklingen, bereder en ny rapport och har träffat representanter för både regeringen och oppositionen. En rapportör besökte Minsk i mars 2015. I utskottets diskussionsmöte i april 2015 deltog Vitrysslands parlamentsledamöter Nikolaj Samosejko (medlem i representanhusets utrikesutskott), Alaksandr Łahviniec (vice ordförande för Frihetsrörelsen i Vitryssland) och Valiantsin Stefanovic (vice ordförande för människorättscentret i Viasna).

Församlingen fick ingen inbjudan av Vitryssland att övervaka parlamentsvalet i september 2012, men under berättelseåret var situationen en annan. Församlingen var närvarande för första gången sedan 2001 och övervakade presidentvalet den 11 oktober 2015. De organisationer som övervakade valet, det vill säga Odihr samt OSSE:s och Europarådets parlamentariska delegationer, berömde Vitryssland för frigivningen av de politiska fångarna före valet. Men övervakarna konstaterade att valet inte uppfyllde kriterierna för ett öppet och demokratiskt val.

Vitrysslands president väljs genom direkt val för en period på fem år. Efter en lagändring 2004 finns det inga begränsningar av antalet perioder för presidenten. Sittande presidenten Aleksandr Lukasjenko, som har varit uppställd i fem presidentval och kandiderade för en sjätte period, var klar förhandsfavorit. Oppositionen lyckades inte förena sig och finna en seriös motkandidat.

Lukasjenko hade således ingen egentlig utmanare. Oppositionens starkaste kandidat Mikola Statkevityj fångslades i samband med föregående presidentval och befriades några dagar efter att registreringen av kandidater hade avslutats. Han uppfyllde således inte villkoren för kandidatur. Av Lukasjenkos tre motkandidater var det två, Sergej Hajdukevityj och Nikolaj Ulakovityj, som stödde presidentens politik. Kandidatlistans överraskningsnamn och den enda kvinnliga kandidaten Tatjana Korotkevityj var okänd för den stora allmänheten. Korotkevityj har lärarbakgrund och representerade oppositionskoalitionen ”Folkomröstning”, men hon fick inte stöd från alla representanter för oppositionen. En bedömning är att Korotkevityj inte ens ville segra utan att hennes kandidatur gav oppositionen synlighet, vilket man hoppas ska medföra att finansieringen från väst fortsätter.

Presidentvalet var det första i Vitryssland som ägde rum i en tid av ekonomisk tillbakagång. Landets valuta hade devalverats fem gånger och medellönerna hade sjunkit. Samtidigt var väljarna bekymrade över läget i Ukraina och många röstade för stabilitet. Också oppositionens representanter var försiktiga. Man ville inte irritera Ryssland med överdriven västorientering eftersom man ville undvika Ukrainas öde. Lukasjenkos stöd är allmänt taget starkt. Men när Rysslands president Vladimir Putin gav sin regering i uppdrag att bereda ett avtal för en flygbas i Vitryssland, kom det i ett besvärligt ögonblick för Lukasjenko. Även om Vitrysslands president kan fördröja projektet kan han inte stoppa det. Det stärkte oppositionens budskap att Lukasjenko kanske inte försvarar Vitrysslands suveränitet tillräckligt kraftfullt.

Efter 2012 års parlamentsval har regeringen ändrat vallagen för att underlätta kampanjföringen. Reglerna om valfinansiering tillåter inte utländska eller anonyma donationer och åtgärderna för att handlägga besvär har förnyats. Regeringen har satsat på att förbättra det tekniska genom-

förändret av valet och på att valet åtminstone skenbart ska tillåta insyn. På så sätt har åtminstone en del av kraven i den föregående valövervakningsrapporten blivit implementerade. Men i valkampanjerna och medierna har kandidaterna ändå inte blivit lika bemötta, vilket innebär att utgångspunkterna för faktiska demokratiska val är svaga.

Resultatet av presidentvalet i Vitryssland bjöd inte på några stora överraskningar. Aleksandr Lukasjenko, som har regerat i landet i 21 år, valdes för sin femte period. (Tekniskt sett var det den sjätte perioden, eftersom presidentens mandat förlängdes med två år genom en grundlagsändring före valet 1999.

Enligt centralvalnämnden fick den sittande presidenten 83,5 procent av rösterna. På andra plats kom Tatjana Korotkevityj med 5,53 procent. Valdeltagandet var 87 procent.

Kampanjerna var lama, även om aktiviteten tilltog under de sista veckorna. Men väljarna hade få egentliga alternativ till den sittande presidenten eftersom Korotkevityj var den enda av de tre motkandidaterna som öppet kritiserade Lukasjenkos agerande. Enligt observationsrapporten kunde kandidaterna få synlighet för sina budskap, men Lukasjenko fick mest mediesynlighet. För den sittande presidentens kampanjer användes offentliga resurser och statliga organ stödde öppet presidenten vilket innebär att kandidaterna inte blev lika bemötta.

De största problemen med valet var bristen på insyn i rösträkningen och i tabelluppställningen. Enligt centralvalnämnden röstade 37 procent på förhand och även om övervakarna ansåg att förhandsröstningen i de flesta fall var lyckad påtalade de att de inte kunde granska röstlängden. Det rapporterades också att studerande och anställda tvingades att rösta på förhand. I samband med rösträkningen förekom fyllning av valurnor, tomma men färdigt undertecknade resultattabeller och felaktigt bokförda röstresultat. På vissa ställen skedde rösträkningen bakom stängda dörrar. Också tolkningen av reglerna för registrering av väljarna är alltför generös och registreringar tillåts också på valdagen. Det innebär att en väljare kan rösta flera gånger.

De problem som iakttoqs vid valet visar att vallagen bör förnyas. Lagändringarna från 2013 och 2014 var inte tillräckliga, och även i lagen

om valfinansiering finns det problem. Centralvalnämnden agerade öppet och i enlighet med procedurerna, men i de lokala valbyråerna iakttoqs brister. Under valkvällen ordnade oppositionen en småskalig demonstration som fick fortgå utan att myndigheterna ingrep. Alla demonstrationer efter valet har förbjudits av presidenten.

6.2 Internationella organisationer

Europeiska unionen

Över hälften av Europarådets 47 medlemsländer hör till Europeiska unionen. Under flera decennier har dialogen upprätthållits både på politisk nivå och på hög tjänstemannanivå (generalsekreterarna). Europeiska unionen har ett kontor och en ständig representant i Strasbourg. EU:s ambassadör under året var Jari Vilén från Finland.

Samarbetet mellan Europarådet och EU förtätades i början av 1990-talet i ett fyrpartssamarbete där organisationernas ordförande och generalsekreterare medverkade. År 2007 undertecknades det första samarbetsprotokollet (MoU). I församlingens rapport *Uppfyllande av samarbetsprotokollet mellan Europarådet och EU* (dok.13655) granskas samarbetet på grundval av MoU. Enligt församlingen lägger handlingen grunden för ett välfungerande strategiskt partnerskap inom gemensamma områden. Representationen på politisk nivå i Bryssel och Strasbourg är också etablerad.

År 2013 var EU Europarådets största enskilda utomstående finansär med ett bidrag på 81,9 miljoner euro. I det samarbetsprogram som antogs i november 2013 avtalades om tematiska och geografiska prioriteringar för samarbetet (dels att främja demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsprinciperna, dels sydöstra Europa, Turkiet, EU:s östliga partnerskapsländer och länderna i Medelhavsområdet). Församlingen betonar att när EU utvecklar sin verksamhet i fråga om mänskliga rättigheter och rättsligt samarbete måste uppkomsten av överlappande institutioner undvikas. EU:s undertecknande av Europakonventionen måste främjas.

I *resolution 2029* (2015) konstateras att EU:s ökande aktivitet inom Europarådets hävdvunna områden främjar genomförandet av demokrati och mänskliga rättigheter och rättsstatsprinciper

na. Församlingen upprepar sin uppmaning till EU att ratificera Europakonventionen och ansluta sig till Europarådets viktigaste övervakningsorgan (Greco, Ecri, Cepe) och att utnyttja arbetet inom Europarådets övriga centrala organ (Venedigkommissionen, CPT med flera). Kontakterna mellan Europarådets parlamentariska församling och Europaparlamentet och på den politiska nivån bör fortsätta och effektiviseras. Församlingen uppmanar Europeiska unionen att underteckna Europarådets stadga (ETS 1). *Rekommendation 2060* (2015) innehåller förslag till åtgärder i detta syfte till Europarådets ministerkommitté.

I mars 2015 gav EU-domstolen negativt utslag i fråga om anslutningen till Europakonventionen.

OECD

Europarådets parlamentariska församling verkar som parlamentariskt forum för OECD. Diskussionen mellan parlamentarikerna om OECD:s verksamhet förs en gång om året i utvidgad sammansättning. I diskussionen deltar också parlamentarikerdelegationer från OECD-medlemsländer utanför Europa (Australien, Chile, Sydkorea, Kanada, Mexico, Nya Zeeland, Förenta staterna). Mexikos och Japans representanter deltog i den allmänna debatten, där den första talarren var OECD:s generalsekreterare Angel Gurría.

I det politiska utskottets rapport *OECD:s verksamhet 2014–2015* (dok.13865) konstateras att OECD förutspår en moderat global ekonomisk tillväxt för åren 2015–2016, men att den ekonomiska återhämtningen vilar på osäker grund. Medlemsländerna behöver bättre förmåga att hantera ekonomiska chocklägen. Internationella handelsavtal bör ingås med eftertanke och kompetensen inom OECD bör utnyttjas. Tillväxtstrategierna bör beakta hur de ekonomiska besluten påverkar miljön, den socioekonomiska situationen, jämställdheten och stabiliteten.

I *resolution 2074* (2015) konstaterar församlingen att OECD genom sin verksamhet främjar en hållbar ekonomisk tillväxt och sysselsättning för att öka välfärden i medlemsländerna. Församlingen uppmanar OECD att satsa på grön tillväxt genom att stödja uppnåendet av FN:s klimatmål. Ekonomisk ojämlikhet bör motarbetas och arbetsvillkoren bör göras mer rättvisa. Skattesmitning bör åtgärdas och OECD bör fortsätta sitt arbete för att utveckla ansvarstagandet hos företag och ge råd i handelsavtalsförhandlingar.

**FINLANDS DELEGATION I EUROPARÅDET
FRAMTILL RIKSDAGSVALET 2015**



Ordförande
Maria GUZENINA
(sd)



Vice ordförande
Kimmo SASI
(saml)

OMBUD



Antti KAIKKONEN
(c)

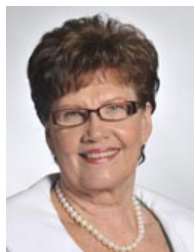


Pirkko MATTILA
(sf)



Anne-Mari VIROLAINEN
(saml)

SUPPLEANTER



Sirkka-Liisa ANTTILA
(c)



Riitta MYLLER
(sd)



Jaana PELKONEN
(saml)



Jouko SKINNARI
(sd)



Jussi HALLA-AHO
(sf)

SEKRETARIATET

Gunilla CARLANDER, råd för internationella ärenden,
delegationens sekreterare
Miika SUVES, riksdagssekreterare,
delegationens biträdande sekreterare
Katja NOLVI, avdelningssekreterare,
delegationens assistent

**FINLANDS DELEGATION I EUROPARÅDET
EFTER RIKSDAGSVALET 2015**



Ordförande
Maria GUZENINA
(sd)



Vice ordförande
Sirkka-Liisa ANTTILA
(c)

OMBUD



Anne KALMARI
(c)

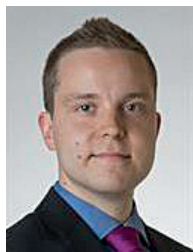


Tom PACKALÉN
(sf)



Jaana PELKONEN
(saml)

SUPPLEANTER



Petri HONKONEN
(c)



Susanna HUOVINEN
(sd)



Anne
LOUHELAINEN
(sf)



Olli-Poika
PARVIAINEN
(Gröna)



Sinuhe
WALLINHEIMO
(saml)

SEKRETARIATET

Gunilla CARLANDER, råd för internationella ärenden,
delegationens sekreterare
Maria FAGERHOLM, sekreterare för internationella ärenden,
delegationens biträdande sekreterare
Katja NOLVI, avdelningssekreterare,
delegationens assistent

FINLANDS DELEGATION I EUROPARÅDETS MEDLEMSKAP I
UTSKOTT OCH UNDERUTSKOTT FRAMTILL RIKSDAGSVALET 2015

Ständiga utskottet <i>Standing Committee</i>	Maria GUZENINA, ombud Kimmo SASI, suppleant
Politiska utskottet <i>Committee on Political Affairs and Democracy</i>	Maria GUZENINA, ombud Antti KAIKKONEN, suppleant
Underutskottet för mellanöstern <i>Sub-Committee on the Middle East</i>	Maria GUZENINA, ombud
Underutskottet för externa relationer <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Antti KAIKKONEN, ombud
Underskottet för relationer med OECD och EBRD <i>Sub-Committee on relations with OECD and EBRD</i>	Antti KAIKKONEN, ombud
Utskottet för juridiska frågor och mänskliga rättigheter <i>Committee on Legal Affairs and Human Rights</i>	Kimmo SASI, ombud Antti KAIKKONEN, suppleant
Underutskottet för mänskliga rättigheter <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	Kimmo SASI, ordförande
Underutskottet för bekämpning av terrorism <i>Sub-Committee on Crime Problems and Fight Against terrorism</i>	Antti KAIKKONEN, ombud
Underutskottet för verkställande av Strasbourg domstolens dom <i>Sub-Committee on the implementation of Strasbourg Court judgements</i>	Kimmo SASI, ombud Antti KAIKKONEN, suppleant
Underutskottet för intervjuer av domarkandidater <i>Sub-Committee on the Election of Judges to the ECHR</i>	Kimmo SASI (EPP/DC)
Utskottet för sociala ärenden, hälsa och hållbar utveckling <i>Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development</i>	Jouko SKINNARI, ombud Sirikka-Liisa ANTTILA, suppleant
Underutskottet för Europeiska sociala stadgan <i>Sub-Committee on the European Social Charter</i>	Jouko SKINNARI, ombud
Underutskottet för miljö och energi <i>Sub-Committee on Environment and Energy</i>	Sirikka-Liisa ANTTILA, ombud Jouko SKINNARI, suppleant
Underutskottet för allmän hälsa <i>Sub-Committee on Public Health</i>	Sirikka-Liisa ANTTILA, ombud

Underutskottet för Europa Priset <i>Sub-Committee on Europe Prize</i>	-
Utskottet för migrations-, flykting- och internflyktingfrågor <i>Committee on Migration, Refugees and Displaced persons</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, vice ordförande Mika RAATIKAINEN, suppleant
Underutskottet för befolkning <i>Sub-Committee on Detention</i>	Mika RAATIKAINEN, ombud
Underutskottet för integration <i>Sub-Committee on Integration</i>	Anne-Mari VIROLAINEN, ombud
Underutskottet för samarbete mellan utom-europeiska länder för utgång och genomfart <i>Sub-Committee on Cooperation with non-European Countries of Origin and Transit</i>	Mika RAATIKAINEN, ombud
Utskottet för kultur, vetenskap och utbildning <i>Committee on Culture, Science and Education</i>	Jaana PELKONEN, ombud Jouko SKINNARI, suppleant
Underutskottet för kultur, mångfald och arv <i>Sub-Committee on Culture, Diversity and Heritage</i>	-
Underutskottet för mediefrågor <i>Sub-Committee on the Media</i>	Jaana PELKONEN, ombud
Underutskottet för utbildning, ungdom och sport <i>Sub-Committee on Education, Youth and Sport</i>	Jouko SKINNARI, ombud
Utskottet för jämställdhet och likabehandling <i>Committee on Equality and Non-discrimination</i>	Pirkko MATTILA, ombud Riitta MYLLER, suppleant
Underutskottet för jämställdhet mellan könen <i>Sub-Committee on Gender Equality</i>	Riitta MYLLER, ombud
Underutskottet för minoriteter <i>Sub-Committee on Minorities</i>	Pirkko MATTILA, ombud
Underutskottet för handikapp och integration <i>Sub-Committee on Disability and Inclusion</i>	Riitta MYLLER, ombud Pirkko MATTILA, suppleant
Utskottet för procedurfrågor <i>Committee on Rules of Procedure and Immunities</i>	-
Utskottet för granskning av uppfyllande av medlemsåtagandena <i>Honouring of Obligations and Commitments by Member States</i>	Maria GUZENINA (SOC) Kimmo SASI (EPP/CD)

FINLANDS DELEGATION I EUROPARÅDETS MEDLEMSKAP I
UTSKOTT OCH UNDERUTSKOTT EFTER RIKSDAGSVALET 2015

Ständiga utskottet <i>Standing Committee</i>	Maria GUZENINA, ombud Sirkka-Liisa ANTTILA, suppleant
Politiska utskottet <i>Committee on Political Affairs and Democracy</i>	Maria GUZENINA, vice ordförande Anne KALMARI, suppleant
Underutskottet för mellanöstern <i>Sub-Committee on the Middle East</i>	Maria GUZENINA, ombud
Underutskottet för externa relationer <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Maria GUZENINA, ombud
Underskottet för relationer med OECD och EBRD <i>Sub-Committee on relations with OECD and EBRD</i>	Anne KALMARI, ombud
Utskottet för juridiska frågor och mänskliga rättigheter <i>Committee on Legal Affairs and Human Rights</i>	Sirkka-Liisa ANTTILA, ombud Tom PACKALÉN, suppleant
Underutskottet för mänskliga rättigheter <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	-
Underutskottet för bekämpning av terrorism <i>Sub-Committee on Crime Problems and Fight Against terrorism</i>	Tom PACKALÉN, ombud
Underutskottet för verkställande av Strasbourg domstolens dom <i>Sub-Committee on the implementation of Strasbourg Court judgements</i>	Sirkka-Liisa ANTTILA, ombud
Underutskottet för intervjuer av domarkandidater <i>Sub-Committee on the Election of Judges to the ECHR</i>	-
Utskottet för sociala ärenden, hälsa och hållbar utveckling <i>Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development</i>	Anne KALMARI, ombud Anne LOUHELAINEN, suppleant
Underutskottet för Europeiska sociala stadgan <i>Sub-Committee on the European Social Charter</i>	-
Underutskottet för miljö och energi <i>Sub-Committee on Environment and Energy</i>	Anne KALMARI, ombud
Underutskottet för allmän hälsa <i>Sub-Committee on Public Health</i>	Anne LOUHELAINEN, ombud
Underutskottet för Europa Priset <i>Sub-Committee on Europe Prize</i>	-

Utskottet för migrations-, flykting- och internflyktingfrågor <i>Committee on Migration, Refugees and Displaced persons</i>	Tom PACKALÉN, ombud Susanna HUOVINEN, suppleant
Underutskottet för befolkning <i>Sub-Committee on Detention</i>	Susanna HUOVINEN, ombud
Underutskottet för integration <i>Sub-Committee on Integration</i>	Susanna HUOVINEN, ombud
Underutskottet för samarbete mellan utom-europeiska länder för utgång och genomfart <i>Sub-Committee on Cooperation with non-European Countries of Origin and Transit</i>	Tom PACKALÉN, ombud
Utskottet för kultur, vetenskap och utbildning <i>Committee on Culture, Science and Education</i>	Sinuhe WALLINHEIMO, ombud Petri HONKONEN, suppleant
Underutskottet för kultur, mångfald och arv <i>Sub-Committee on Culture, Diversity and Heritage</i>	-
Underutskottet för mediefrågor <i>Sub-Committee on the Media</i>	Petri HONKONEN, ombud
Underutskottet för utbildning, ungdom och sport <i>Sub-Committee on Education, Youth and Sport</i>	Sinuhe WALLINHEIMO, ombud
Utskottet för jämställdhet och likabehandling <i>Committee on Equality and Non-discrimination</i>	Jaana PELKONEN, ombud Olli-Poika PARVIAINEN, suppleant
Underutskottet för jämställdhet mellan könen <i>Sub-Committee on Gender Equality</i>	Jaana PELKONEN, ombud
Underutskottet för minoriteter <i>Sub-Committee on Minorities</i>	Olli-Poika PARVIAINEN, ombud
Underutskottet för handikapp och integration <i>Sub-Committee on Disability and Inclusion</i>	Olli-Poika PARVIAINEN, ombud
Utskottet för procedurfrågor <i>Committee on Rules of Procedure and Immunities</i>	-
Utskottet för granskning av uppfyllande av medlemsåtagandena <i>Honouring of Obligations and Commitments by Member States</i>	Maria GUZENINA (SOC) Sirikka-Liisa ANTTILA (ALDE)

BESLUT ANTAGNA AV EUROPARÅDETS PARLAMENTARISKA FÖRSAMLING UNDER BERÄTTELSEÅRET

3.1 Resolutioner

En resolution avser dels ett beslut av församlingen i en fråga som församlingen är behörig att genomföra, dels en ståndpunkt som församlingen företräder och ensam är ansvarig för

Resolution 2028 (2015)	Det humanitära läget för ukrainska flyktingar och internflyktingar (dok.13651)
Resolution 2029 (2015)	Uppfyllande av samarbetsprotokollet mellan Europarådet och EU (dok.13655)
Resolution 2030 (2015)	Respekt för medlemsskyldigheter och förpliktelser i Montenegro (dok.13665)
Resolution 2031 (2015)	Terrordåden i Paris – ett gemensamt demokratiskt bemötande (dok.13684)
Resolution 2032 (2015)	Jämlikhet och krisen (dok.13661)
Resolution 2033 (2015)	Skydd av rätten till kollektiva avtal inklusive rätten att strejka (dok.13663)
Resolution 2034 (2015)	Omvärdering av Rysslands delegations fullmakter (dok.13685)
Resolution 2035 (2015)	Skydd av journalister och mediefriheten i Europa (dok.13664)
Resolution 2036 (2015)	Bekämpning av intolerans och diskriminering i Europa med fokus på kristna (dok.13660)
Resolution 2037 (2015)	Byte av parti efter val och dess påverkan på nationella delegationers sammansättning (dok.13666)
Resolution 2038 (2015)	Vittnesskydd som en oumbärlig metod i kampen mot organiserad brottslighet och terrorism i Europa (dok.13647)
Resolution 2039 (2015)	Likabehandling och inkluderande av funktionshindrade (dok.13650)
Resolution 2040 (2015)	Hot mot rättsstatsprincipen i Europarådets medlemsstater: försvar av församlingens auktoritet (dok.13713)
Resolution 2041 (2015)	Europeiska institutioner och mänskliga rättigheter i Europa (dok.13714)
Resolution 2042 (2015)	Garanterna omfattande vård för barn med uppmärksamhetsstörning (dok.13712)
Resolution 2043 (2015)	Invandrardiasporans deltagande i demokrati (dok.13648)
Resolution 2044 (2015)	Studerandes mobilitet (dok.13715)
Resolution 2045 (2015)	Massövervakning (dok.13734)
Resolution 2046 (2015)	Parlamentariska församlingens utgifter 2016 –2017 (dok.13744)
Resolution 2047 (2015)	Humanitära konsekvenser av IS-terrorgruppens aktivitet (dok.13741)
Resolution 2048 (2015)	Diskriminering av transpersoner i Europa (dok.13742)
Resolution 2049 (2015)	Sociala tjänster i Europa: lagstiftning och praxis gällande omhändertagande av barn (dok.13730)
Resolution 2050 (2015)	Medelhavets mänskliga tragedi: behov av omedelbara åtgärder (dok.13764)
Resolution 2051 (2015)	Drönare och riktat dödande: behovet att upprätthålla mänskliga rättigheter och folkrätt (dok.13731)
Resolution 2052 (2015)	Post-uppföljning av Monacos medlemsskapsförpliktelser (dok.13739)

Resolution 2053 (2015)	Reformen av styret inom fotbollen (dok.13738)
Resolution 2054 (2015)	Likabehandling och icke-diskriminering i fråga om tillgång till rättsskydd (dok.13740)
Resolution 2055 (2015)	Europakonventionens effektivitet: Brightondeklarationen och framöver (dok.13719)
Resolution 2056 (2015)	Inkluderande av barnens rättigheter i grundlagen och som en viktig del av politiken gällande barn (dok.13787)
Resolution 2057 (2015)	Kulturarv i kriser och post-kristida situationer (dok.13758)
Resolution 2058 (2015)	Antalet medlemmar i Turkiets delegation i parlamentariska församlingen (dok.13782)
Resolution 2059 (2015)	Kriminalisering av illegala migranter: ett brott utan offer (dok.13788)
Resolution 2060 (2015)	Om att förbättra skyddet för visselblåsare (dok.13791)
Resolution 2061 (2015)	Utvärdering av Marockos partnerskap för demokrati (dok.13807)
Resolution 2062 (2015)	De demokratiska institutionernas verksamhet i Azerbajdzjan (dok.13801)
Resolution 2063 (2015)	Utvärdering av beslutet om Rysslands delegations fullmakter (dok.13800)
Resolution 2064 (2015)	Läget i Ungern efter antagandet av församlingens resolution 1941 (2013) (dok.13806)
Resolution 2065 (2015)	Om att öka transparensen för ägande av media (dok.13747)
Resolution 2066 (2015)	Medias ansvar och etik i ett medieklimat i förändring (dok.13803)
Resolution 2067 (2015)	Personer försvunna under konflikten i Ukraina (dok.13808)
Resolution 2068 (2015)	Mot en ny europeisk samhällsmodell (dok.13795)
Resolution 2069 (2015)	Identifiering och bekämpning av ny rasism (dok.13809)
Resolution 2070 (2015)	Ökat samarbete i kampen mot cyberterrorism och andra storskaliga web-battacker (dok.13802)
Resolution 2071 (2015)	Folkhälsa och läkemedelsindustrins intressen: hur garantera folkhälsans företräde? (dok.13869)
Resolution 2072 (2015)	Efter Dublin – brådskande behov av ett verkligt gemensamt europeiskt asylsystem (dok.13866)
Resolution 2073 (2015)	Transitländer: nya utmaningar i anslutning till migration och asyl (dok.13867)
Resolution 2074 (2015)	OECD:s verksamhet 2014-2015 (dok.13865)
Resolution 2075 (2015)	Verkställande av Europadomstolens domar (dok.13864)
Resolution 2076 (2015)	Religionsfrihet och att leva tillsammans i ett demokratiskt samhälle (dok.13851)
Resolution 2077 (2015)	Missbruk av rannsakningsfångelse i stater som är anslutna till Europakonventionen (dok.13863)
Resolution 2078 (2015)	Församlingens granskningsprocess, framsteg under perioden oktober 2014–augusti 2015 (dok.13868)
Resolution 2079 (2015)	Jämställdhet och delat ansvar för föräldraskapet: pappans roll (dok.13870)
Resolution 2080 (2015)	Omprövning av antidopingstrategin (dok.13852)
Resolution 2081 (2015)	Tillgång till rättsskydd och internet: möjligheter och utmaningar (dok.13918)
Resolution 2082 (2015)	Allvarligt sjuka fångars öde i Europa (dok.13919)
Resolution 2083 (2015)	Kinesisk migration till Europa: utmaningar och möjligheter (dok.13843)
Resolution 2084 (2015)	Främjande av god praxis i kampen mot våld mot kvinnor (dok.13914)

3.2 Rekommendationer

*En rekommendation är ett förslag som församlingen lägger fram för ministerkommittén.
Genomförandet ingår inte i församlingens utan regeringarnas kompetens*

Rekommendation 2060 (2015)	Uppfyllande av samarbetsprotokollet mellan Europarådet och EU (dok.13655)
Rekommendation 2062 (2015)	Skydd av journalister och mediefriheten i Europa (dok.13664)
Rekommendation 2063 (2015)	Vittnesskydd som en oundgänglig metod i kampen mot organiserad brottslighet och terrorism i Europa (dok.13647)
Rekommendation 2064 (2015)	Likabehandling och inkludering av funktionshindrade (dok.13650)
Rekommendation 2065 (2015)	Europeiska institutioner och mänskliga rättigheter i Europa (dok.13714)
Rekommendation 2066 (2015)	Studentutbyte (dok.13715)
Rekommendation 2067 (2015)	Massövervakning (dok.13734)
Rekommendation 2068 (2015)	Sociala tjänster i Europa: lagstiftning och praxis gällande omhändertagande av barn (dok.13730)
Rekommendation 2069 (2015)	Drönare och riktat dödande: behovet att upprätthålla mänskliga rättigheter och folkrätt (dok.13731)
Rekommendation 2070 (2015)	Europakonventionens effektivitet: Brightondeklarationen och framöver (dok.13719)
Rekommendation 2071 (2015)	Kulturarv i kriser och post-kristida situationer (dok.13758)
Rekommendation 2072 (2015)	Antalet medlemmar i Turkiets delegation i parlamentariska församlingen (dok.13782)
Rekommendation 2073 (2015)	Om att förbättra skyddet för visselblåsare (dok.13791)
Rekommendation 2074 (2015)	Om att öka transparensen för ägande av media (dok.13747)
Rekommendation 2075 (2015)	Medias ansvar och etik i ett medieklimat i förändring (dok.13803)
Rekommendation 2076 (2015)	Personer försvunna i konflikten i Ukraina (dok.13808)
Rekommendation 2077 (2015)	Ökat samarbete i kampen mot cyberterrorism och andra storskaliga webbattacker (dok.13802)
Rekommendation 2078 (2015)	Transitländer: nya utmaningar i anslutning till migration och asyl (dok.13867)
Rekommendation 2079 (2015)	Verkställande av Europeiska människorättsdomstolens domar (dok.13864)
Rekommendation 2080 (2015)	Religionsfrihet och att leva tillsammans i ett demokratiskt samhälle (dok.13851)
Rekommendation 2081 (2015)	Missbruk av rannsakningsfångelse i stater som är anslutna till Europakonventionen (dok.13863)
Rekommendation 2082 (2015)	Allvarligt sjuka fångars öde i Europa (dok.13919)

3.3 Yttranden

Yttrande 288 (2015)	Europarådets budgetprioriteringar 2016-2017 (dok.13743)
Yttrande 289 (2015)	Förslag till tilläggsprotokoll till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism (dok.13763)
Yttrande 290 (2015)	Förslag till Europarådets konvention om en integrerad approach till säkerhet, trygghet och service på fotbollsmatcher och andra idrottsevenemang (dok.13913)

**EUROPARÅDETS PARLAMENTARISKA FÖRSAMLINGS GÄSTTALARE
ÅR 2015**

Statliga gäster

Didier REYNDEERS, Belgiens utrikesminister*	26.1.2015
Michael D. HIGGINS, Irlands president	27.1.2015
Hans Majestät Konungen av Belgien	21.4.2015
Helena DALLI, Maltas social- och konsumentminister	22.4.2015
Marie Louise COLEIRO PRECA, Maltas president	22.6.2015
Igor CRNADAK, Bosnien och Hercegovinas utrikesminister*	22.6.2015
Mladen IVANIĆ, ordförande för Bosnien och Hercegovinas presidentråd	24.6.2015
Laura BOLDRINI, talmannen för Italiens representanthus	29.9.2015
Denis ZVIZDIĆ, ordförande för Bosnien och Hercegovinas ministerråd	30.9.2015
Aleksandar VUČIĆ, Serbiens premiärminister	1.10.2015

Företrädare för internationella organisationer och medborgarsamhället

Mr Guy RYDER, ILO:s generaldirektör	28.1.2015
Mr BAN Ki-moon, FN:s generalsekreterare	23.6.2015
Mr Angel GURRÍA, OECD:s generalsekreterare	30.9.2015

** i egenskap av ordförande för Europarådets ministerkommitté*

EUROPARÅDETS MEDLEMSSTATER

<i>Stiftande medlemmar (1949)</i>		6.11.1990	Ungern
Belgien		26.11.1991	Polen
Danmark		7.5.1992	Bulgarien
Frankrike		14.5.1993	Estland
Irland		14.5.1993	Litauen
Italien		14.5.1993	Slovenien
Norge		30.6.1993	Tjeckien
Luxemburg		30.6.1993	Slovakien
Nederländerna		7.10.1993	Rumänien
Sverige		10.11.1994	Andorra
Storbritannien		10.2.1995	Lettland
		13.7.1995	Albanien
9.8.1949	Grekland	13.7.1995	Moldavien
7.3.1950	Island	9.11.1995	Ukraina
13.4.1950	Turkiet	9.11.1995	Makedonien
13.7.1950	Tyskland	28.2.1996	Ryssland
16.4.1956	Österrike	6.11.1996	Kroatien
24.5.1961	Cypern	27.4.1999	Georgien
6.5.1963	Schweiz	25.1.2001	Armenien
29.4.1965	Malta	25.1.2001	Azerbajdzjan
22.9.1976	Portugal	24.4.2002	Bosnien och Hercegovina
24.11.1977	Spanien	3.4.2003	Serbien och Montenegro
23.11.1978	Liechtenstein	6.10.2004	Monaco
16.11.1988	San Marino	6.6.2006	Serbien
5.5.1989	Finland	11.5.2007	Montenegro

OBSERVATÖRER VID EUROPARÅDETS MINISTERKOMMITTÉ

7.3.1970	Heliga stolen
10.1.1996	USA
29.5.1996	Kanada
20.11.1996	Japan
1.12.1999	Mexiko

OBSERVATÖRER VID EUROPARÅDETS PARLAMENTARISKA FÖRSAMLING

2.12.1957	Israel
28.5.1997	Kanada
4.11.1999	Mexiko

Finlands delegation i Europarådet
FIN-00102 Riksdagen
tfn (+358 9) 4321
fax (+358 9) 432 3529
<http://fakta.eduskunta.fi/fakta>

Europarådets parlamentariska församling
Parliamentary Assembly of the Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
<http://assembly.coe.int/nw/Home-EN.asp>

